

XXIII.

SPRAWOZDANIE DYREKCJI C. K. GIMNAZJUM W JAROSŁAWIU

===== za rok szkolny =====

1907.

T R E Ś Ć :

1. Mieczysław Dąbrowski: „Wspólne cechy w układzie i treści mów pogrzebowych znanych pod imieniem Demostenesa, Lysiasa i mowy pogrzebowej, którą w swem dziele historycznym podaje Tucydides.”
 2. Wiadomości szkolne podane przez Dyрекcję.
-

JAROSŁAW.

NAKŁADEM FUNDUSZU NAUKOWEGO.

Z drukarni Ludwika Wiśniewskiego.

1907.

RT. i RW.
Spr. 50

Mieczysław Dąbrowski:

Wspólne cechy w układzie i treści mów pogrzebowych znanych pod imieniem Demostenesa, Lysiasa i mowy pogrzebowej, którą w swem dziele historycznem podaje Tucydydes.

Wspólne cechy w układzie i treści mów pogrzebowych znanych pod imieniem Demostenesa, Lysiasa i mowy pogrzebowej, którą w swem dziele historycznem podaje Tucydides.*)

I.

Bardzo dawnym zwyczajem, uświęconym przez ustawę, było w Atenach wygłaszanie mów pogrzebowych na cześć poległych w walce za ojczyznę.***) Zaszczytu tego dostępowali tylko obywatele ateńscy, którzy byli zarazem dobrymi mowcami; lecz i wielu nie-obywateli chcących próbować sił swoich na tem polu pisało pochwalne mowy na cześć poległych. Ci jednak nie mogli mów swych wygłaszać. Ulubionym zwłaszcza tematem sofistów był ten rodzaj mów, lecz ci najczęściej odstępowali od utartego sposobu tworzenia ich, pisali nadto mowy niezwykle długie, co właśnie dowodzi, że one nie były wygłaszane lecz pisane dla ćwiczenia lub dla popisu. Główny cel, t. j. pochwałę poległych, których pogrzeb publiczny się odbywał, uogólniali sofisci, zsuwali go nieraz na drugi plan, chwalili wszystko, co im się podobało, tłómaczyli swe zapatrywania filozoficzne, a wskutek tego mowa wzrastała do takich rozmiarów, że pochwała poległych wypadła w ramach stosunkowo zaszczupłych.***)

*) W toku rozprawy, dla krótkości wyrażenia będę wymieniał Demostenesa, Lysiasa i Peryklesa jako autorów tych mów.

**) Philostr. „ὁ δ' ἐπιτάφιος.... εἴρηται μὲν ἐπὶ τοῖς ἐκ τῶν πολέμων πεσοῦσιν, οὗς Ἀθηναῖοι δημοσίᾳ ξὺν ἐπαῖνοις ἔθαψαν“. Blass: Attische Bereds. I. p. 55. uw. 3.

***) Zwyczaj wygłaszania mów pogrzebowych poddaje krytyce Perykles u Tucydidesa, II. 35. 1. 2., lecz dodaje zarazem: „Ponieważ atoli przodkom naszym ten zwyczaj okazał się pochwałą godnym, więc i ja muszę słuchać zwyczaju....“

Forma mów pogrzebowych już wcześniej się ustaliła, pewne myśli z konieczności się w nich powtarzały. Z tego jednak podobieństwa nie można zawsze wnosić o naśladownictwie, bo niektóre cechy stały się niejako „*loci communes*“ mów pogrzebowych.

Po wstępie zwykle następowała pochwała czynów zdziałanych przez przodków, potem czynów poległych, wreszcie słowa pociechy zwrócone do rodziców, dzieci i innych krewnych poległych.

Pierwsze dwie mowy wymienione w temacie są mowami sofistów, już bowiem starożytni wątpili o ich autentyczności, a nowsi uczeni niemal wszyscy to stwierdzają. Co się tyczy mowy pogrzebowej zawartej w dziele Tucydidesa (II. 35—46), nic podobnego przypuścić nie możemy.

II.

Tłem historycznem mowy, którą umieszcza w swem dziele Tucydydes, są pierwsze czasy wojny peloponeskiej, kiedy Korcyra i Korynt poróżniły się wskutek walki stronnictwa arystokratycznego i demokratycznego w Epidamnos, który wspólnie założyły. Koryntyanie stanęli po stronie stronnictwa demokratycznego, lecz Korcyrejczycy zajęli Epidamnos i zawarli przymierze z Atenami. Wskutek tego Ateńczycy zawikłali się w wojnę z Koryntyjanami. Po stronie Koryntu stanęła Sparta, od której Koryntyanie zażądali pomocy, oskarżywszy Ateńczyków o naruszenie trzydziestoletniego rozejmu zawartego jeszcze po klęsce Ateńczyków pod Koroneą r. 447. Spartanie wypowiedzieli Ateńczykom wojnę. Po stronie Sparty i Koryntu stanęła większa część państw kontynentalnych, po stronie zaś Aten wyspy i miasta nadbrzeżne, sprzymierzeńcy niepewni, bo przymuszeni. Wielkie klęski, które spaść miały na Ateńczyków, były do przewidzenia. W pierwszym roku wojny Spartanie z wojskiem związkowem wkroczyli do Attyki, której mieszkańcy za radą Peryklesa schronili się do Aten. Nieprzyjaciel zadowolił się na razie tem, że mógł, nie napotykając oporu, rabować i niszczyć dobytek mieszkańców, którzy w stolicy ginęli na morową zarazę.

Na cześć poległych w tych czasach wygłosił Perykles mowę pogrzebową, którą właśnie w swem dziele historycznem podaje Tucydydes. Że Perykles rzeczywiście wygłosił mowę pogrzebową, to poświadcza Tucydydes, II. 34. 8. „*Ἐπὶ δ' οὖν τοῖς πρώτοις τοῖσδε Περικλῆς ὁ Ξανθόππου ἡρώδη λέγειν.*“ Że wygłosił ją na cześć poległych w pierwszych czasach wojny peloponeskiej, wspomina o tem II. 34. 1. Atoli mowa ta nie jest dosłownem powtórzeniem mowy wielkiego męża stanu, lecz dziełem historyka. Sam Tucydydes w ks. I. 22., powiada, że niepodobna jest słyszaną raz mowę zapamiętać dokładnie i dosłownie spisać, że pisząc swe mowy starał się przynajmniej o jak najdokładniejsze zachowanie myśli mowcy, który je wygłaszał; z następnych zaś słów (I. 22. 2.) wynika, że niektóre mowy sam słyszał, jak bez wątpienia trzy Peryklesowe, niektóre zaś przejął od innych.

We wstępie (II. 35.) pochwała mowca zwyczaj wygłaszania mów pogrzebowych, mówi o trudności swego zadania wobec tego, że słuchacz świadomy w rzeczy będzie może uważał przedstawienie jego za niedokładne, nieświadomy zaś a zazdrośny, jeżeli usłyszy coś ponad swą miarę, będzie uważał to za przesadzone.

W §. 36. przechodzi do rzeczy właściwej. Oddaje cześć przodkom, którzy ziemię attycką od niepamiętnych czasów zamieszkiwali i kraj cały dzielnością swą nie tylko w wolności utrzymali, lecz powiększyli go i wzbili w potęgę.

Następnie (36. 4.) podaje dyspozycję dalszego ciągu mowy: czyny wojenne przodków pominie, aby się nie wydać rozwlekłym, będzie zaś mówił najpierw o formie rządu państwa ateńskiego, następnie przejdzie do pochwał poległych.

Od §. 37.—41. 4. mówi Perykles o demokratycznej formie rządu Aten: w sporach prywatnych wszystkim przysługuje równe prawo, a co się tyczy zaszczytów, to i biedny i z niższej klasy ludności pochodzący do nich dojść może.

Prawa są ogólnie szanowane, szczególnie zaś przestrzegane są prawa przeciw krzywdzicielom (37.), prawa też określają sposób odbywania igrzysk i ofiar dorocznych (38.).

Sztuką wojenną przewyższają Ateńczycy innych, zwyciężają nie podstępem, lecz osobistą i wrodzoną dzielnością.

Wychowanie oparte jest na swobodnym i naturalnym sposobie życia i nie skierowane wyłącznie na wyrobienie męstwa, o które inni, n. p. Lacedemończycy, już od pierwszej młodości się starają, nie przewyższają jednak Ateńczyków. Lacedemończycy bowiem, jeżeli zwyciężą kiedy, to z pomocą licznych sprzymierzeńców, Ateńczycy zaś zwykle sami zjednoczonymi siłami zwycięstwo odnoszą. Zarówno bowiem dbają o siłę morską, jak lądową. Trudnemi przedsięwzięciami się nie zrażają, lecz podejmują je z niemniejszą odwagą, jak ci, którzy się ciągle w niej ćwiczą (39.).

Lubią wykwintność, lecz skromną, bogactwami zaś się nie chcią, lecz używają ich raczej do przeprowadzenia wielkich czynów. Wszyscy z wystarczającym doświadczeniem zajmują się sprawami państwa i rozstrzyganiem sporów. Podejmując się czegokolwiek, rozważają wpierw nad tem i wprost zuchwałą wzbudza to u nich odwagę, jeżeli mają przed oczyma groźne

niebezpieczeństwo. O zjednywaniu przyjaciół różne mają od nich pojęcie, osiagają to przedewszystkiem świadczeniem dobrodziejstw (40.).

Reasumując to, co dotąd o państwie ateńskim opowiedział, mówi Perykles, że Ateny są jakby szkołą Grecyi, bo każdy niemal Ateńczyk jest zdolny do zręcznego przeprowadzenia każdej sprawy. Dowodzi tego potęgą państwa, którą na tej drodze osiagnęli. Samo jedno bowiem podejmuje się niebezpiecznych przedsięwzięć, względem pokonanych nieprzyjaciół nie okazuje ani oburzenia ani pogardy. Służy przeto na podziw dla współczesnych i potomnych, tak iż ani Homera ani żadnego innego wieszczka nie potrzebuje, aby je pieśniami sławił, bo zmusi wszystkie morza i całą ziemię do posłuszeństwa i uległości.

W obronie takiego państwa polegli ci, na cześć których publiczny pogrzeb się odbywa (41). W §. 42. usprawiedliwiając się, dlaczego dłużej mówił o urządzeniu państwa, powiada, iż dlatego to uczynił, aby chwałę przodków i poległych w tem dosadniejszym świetle przedstawić. Ich bowiem zalety, a przedewszystkiem męstwo nadaje państwu wiele świetności, męstwa zaś poległych najlepiej dowodzi ich śmierć bohaterska. Oni nie tylko wolni byli od tchórzostwa, niosąc chętnie życie w ofierze za ojczyznę, lecz nie hołdowali też ani gnuśności ani bogactw wysoko nie cenili, ani nie zwlekali z narażeniem się na niebezpieczeństwo. Zemścić się przedewszystkiem chcieli na nieprzyjaciołach, wynik sprawy powierzwszy nadziei i swemu męstwu, i złożyli życie na ołtarzu ojczyzny (42).

Zwraca się mowca następnie do pozostałych przy życiu. Poległych bohaterów stawia jako wzory dla nich, zachęca ich do takiego samego męstwa: wszak codziennie patrzą na potęgę miasta i są zapewne przekonani o tem, że to owi znający swe obowiązki a w czynach wystrzegający się hańby mężowie ją przygotowali, których pamięć nigdy nie zaginie, bo zbudowali sobie pomnik trwalszy od tego, w którym spoczywają: osiagnęli bowiem sławę niestarzejącą się w pamięci ludzkiej. Wzywa powtórnie do naśladowania poległych (43. 4), dodając że dla ludzi wielkiego ducha znośniejsza jest śmierć na polu walki, niż poniżenie i ucisk (43. 5).

W §. 44. zwraca się mowca do rodziców poległych, chcąc ich pocieszyć. Ubolewa wraz z nimi, mieni ich jednak szczęśliwymi, pociesza nadzieją innych dzieci, tym zaś, którzy w sę-

dziwym będąc wieku nadziei tej już mieć nie mogą, poleca koić boleść sławą poległych.

Następnie zwraca się do dzieci i braci poległych i powiada im, że wobec nieporównanego męstwa poległych będą oni przez współczesnych uważani za niższych. Pozostałym wreszcie wdowom zaleca mowca cnotę i zacisze domowe (45).

W ostatnim §. (46) zawiera się zakończenie mowy. Zaznacza tam mowca, że, co na mocy prawa miał powiedzieć na cześć poległych, to w mowie swej podniósł, oznajmia, że państwo zajmie się wychowaniem dzieci poległych aż do wieku młodzieńczego, i poleca słuchaczom poległych opłakiwać.

III.

Mowa pogrzebowa zachowana pod imieniem Demostenesa napisana jest na cześć Greków poległych pod Cheroneą w rozstrzygającej i nieszczęśliwie zakończonej walce o niepodległość.*) Że Demostenes, który swemi mowami i zabiegami skłonił Greków do podjęcia tej walki i przyczynił się pośrednio przez to do klęski, jaką Grecy ponieśli, został mimo to przez Ateńczyków wybrany, aby na cześć ostatnich bohaterów niepodległej Grecji wygłosił mowę pogrzebową, wynika to z mowy O wieńcu, 320 (285) i z Plut. Dem. C. 21. i dowodzi zarazem szlachetnego sposobu myślenia Ateńczyków. Jednak o autentyczności zachowanej mowy wątpili już starożytni, jak Harpokratyon, Dyonisius z Halikarnasu, Libanius, Photius i Suidas. Z nowszych krytyków przeciw autentyczności oświadczają się Taylor, Bekker. Valkenaer, Fr. Aug. Wolf, Heyne, Schäfer, Westermann, Ranke i i. Bronią zaś teje Krüger i A. G. Becker. Pabst**) z widocznego podobieństwa poglądów, jakie się znajdują w mowie O wieńcu, 303. 304. 316. 326. i w tej mowie, 1394 sq. stara się wykazać tożsamość autora obydwóch tych mów. Przy końcu jednak swego dowodzenia dodaje: „Endlich war Form und Inhalt bei dieser Art von Volksreden durch das Herkommen so fest bestimmt, dass das freie Walten des Geistes unseres Redners dadurch nothwendig gehemmt werden musste. Wir möchten uns daher wenigstens für eine theilweise Ächtheit dieser Rede erklären.“ Większość zatem krytyków odmawia tej mowie autentyczności uważając ją za produkt 3. wieku, naśladowany z Demostenesa***) i z innych dawniej żyjących autorów klasycznych****).

Wstęp mowy mieści się w trzech pierwszych §§. Mowca powiada zaraz na początku, że występuje z mową z polecenia miasta, że jest jednak przekonany, iż niemożliwem jest godną

*) Dem. Epit. 24.

**) Demosth. Werke übers. v. Pabst. 1841. 18 B., p. 2243—46.

***) Blass: Att. Beredsamkeit, III. 1. p. 357.

****) cf. Dem. Epit. 8. i Thuc. II. 15.

zasług poległych mowę wygłosić. Oni bowiem wzniesli się ponad zwyczajną, wszystkim wrodzoną żądzę życia i woleli zaszczytnie poledz, niż żyjąc widzieć Helladę w nieszczęściu. Lecz wkrótce decyduje się mowca na ich cześć mówić w podobny sposób, jak jego poprzednicy*). Wspomina o prawie, na mocy którego wybiera się mowcę mającego wygłosić mowę przy publicznym pogrzebie, któraby życzeniu poległych jak najlepiej odpowiadała, by i po śmierci odebrali uznanie, jakie zdobyli za życia (2). Oświadcza, że nie tylko o męstwie poległych mówić będzie, lecz i o znakomitem ich pochodzeniu, wzorowym wychowaniu i zaszczytnem życiu (3).

Najpierw mówi o ich pochodzeniu: Każdy z poległych może ród swój odnieść nie tylko do ojca i żyjących przed nim przodków, lecz do całej ojczyzny, której pierwotnymi mieszkańcami są właśnie ich przodkowie, oni bowiem sami jedni, odkąd sięga ludzka pamięć, ją zamieszkiwali i zostawili potomkom (4). W §. 5. przeprowadza mowca w dość naiwny sposób dowód o autochtonii przodków.

Następnie mówi o ich męstwie i innych zaletach. Waha się początkowo mówić o tem w najdrobniejszych szczegółach, by nie stać się rozwlekłym, lecz w końcu oświadcza, że ma zamiar mówić o tem szczegółowo, bo świadomym tych rzeczy przypomnienie ich przyniesie pewną korzyść, u nieświadomych zaś wzbudzi zajęcie (6). Sprawiedliwością przedewszystkiem kierowali się przodkowie, krzywdy nikomu nie wyrządzając. To ujmowanie się za słusnością było przyczyną wielu ich sławnych czynów (7): odparli bowiem najazd Amazonek, wypędzili z Hellady Eumolpa i wielu innych. Uwolnili synów Herkulesa od krzywd, któremi uciskał ich Eurysteus, i nie dopuścili do naruszenia praw umarłych, kiedy Kreon „siedmiom przeciw Tebom“ wzbronił pogrzebu (8). Pomija na razie inne mitologiczne podania i przechodzi do przedstawienia świetnych a niedawnych jeszcze zwycięstw Hellenów: Wspomina o zwycięstwach Hellenów nad Persami pod Maratonem i w zatoce Salamińskiej. Powiada, że o tem, co następnie zamierza mówić, już inni przedtem powiedzieli: Dzielniejszymi okazali się zwycięzcy Persów od owych Hellenów, którzy Troję oblęgal, Sami uspokajali targi między Hellenami zachodzące, stając zawsze po stronie

*) Dem. Epit. 1. „ὁμοίως μέντοι διαλεχθῆναι τοῖς πρότερόν. ποτε εἰρηκοσίαν ἐντανθὶ καμοὶ δοκεῖ.“

tych, u których była słusność (9—11). Usprawiedliwia się mowca, że tak krótko mówił o tem, co zamierzył: „*ἢ ἐκείνων ἀρετὴν δείκνυσιν αὐτῇ, ἃ καὶ πρόχειρα καὶ ὅ ἄδιον ἐπελθεῖν ἐστίν.*“ Zaznacza, że chciałby jak najprędzej zacząć już mówić o czynach poległych, aby, jak ich łączyła wspólność krwi z przodkami, wspólne też im pochwały mógł oddać (9—12). Tymczasem widzi się zmuszonym przerwać mowę i zachęcić wpierw uczestników do życzliwego udziału: Gdyby zadaniem jego było uświetnić pogrzeb poległych igrzyskami lub jakim innem widowiskiem, to dla zadowolenia ogółu wystarczyłoby staranne ich wykonanie; — on jednak został wybrany do wypowiedzenia słów pochwały na cześć poległych, a bez życzliwości słuchaczów mogłoby osiągnąć niepożądany skutek; — jeżeli zaś życzliwość ich sobie zjedna, to, choćby nie wszystko dokładnie i należyście powiedział, cel swój osiągnie (13 i 14). Wreszcie przystępuje do skreślenia bohaterskich czynów poległych, lecz teraz znowu waha się odrazu przystąpić do rzeczy, nie zdaje sobie sprawy, o czem ma najpierw mówić. W końcu postanawia chronologiczny porządek w mowie zachować (15). Już w wieku młodzięcym celowali oni wykształceniem i posiadali względy rodziców i przyjaciół; gdy zaś doszli do męskiego wieku, dowiedli męstwa swego przed całym światem (16 i 17). Wspólne wszystkim Hellenom niebezpieczeństwo oni pierwsi przewidywali i zachęcali innych do zwycięstwa. Kiedy zaś Hellenowie nie zdając sobie dokładnie sprawy z krytycznego stanu rzeczy poddali się pod ich dowództwo, oni mało sobie ceniąc życie, majątki i sprzymierzeńców, wyszli do rozstrzygającej walki, w której ani życia nie oszczędzili (18). Następnie przeprowadza mowca dowód, że polegli w bitwie nie ponoszą klęski, lecz owszem zwyciężają, bo wprawdzie życie stracili, lecz pod względem duszy nieprzyjaciółom nie ulegli (19). Dlatego, jak sądzi mowca, nieprzyjaciele nie wtargnęli do Attyki, nie chcąc po raz wtóry narażać się na niepewną walkę z krewnymi poległych i obawiając się, aby z równie dzielnymi, jak polegli, nie przyszło im się potykać; dlatego też pokój zawarli (20). Żaden z pozostałych przy życiu nie odważyłby się — zdaniem mowcy — twierdzić, że zapomocą osobistej dzielności a nie zrządzeniem losu i przez doświadczenie wodza ocalał; bądź co bądź żadnemu z nich nie można uczynić zarzutu tchórzostwa; przyczyną zaś klęski nie była też bynajmniej przewaga po

stronie nieprzyjaciół (21). Winę klęski przypisać można jedynie Tebanom, którzy ustawieni byli naprzeciw nieprzyjaciół i mimo to, że mieli wojsko dzielne i żądne sławy, to jednak ani dzielności swego wojska ani jego żądy sławy należycie nie użyli (22). Wolność całej Hellady na męstwie tych mężów polegała, męstwo ich było niejako jej duszą, ze śmiercią ich tedy znaczenie Hellady znikło bezpowrotnie. Tak przykre położenie wskutek ich śmierci przypadło Hellenom w udziale, jak gdyby ktoś światło usunął z ziemi (23 i 24). Wojownicy ci byli również dzielnymi mężami stanu. Kreśląc charakterystykę ich jako takich, zestawia mowca obraz rządów oligarchicznych i demokratycznych. Oligarchia napełnia wszystkich strachem a nie uczuciem czci, wywołuje nieczne przekupstwo ze strony zagrożonych i przestępców, rządy zaś ludowe mają wiele stron pięknych, przede wszystkim wolność słowa na prawdzie i słuszności opartą; każdy może i chwalić to, co na pochwałę zasługuje, i słuszne obelgi miotać. Takich to właśnie obelg uniknęli polegli, przeniósłszy śmierć zaszczytną nad haniebnie życie (25 i 26). Wspominając o motywach, jakie skłoniły poległych do śmierci za ojczyznę, nadmienia mowca o ich pochodzeniu, wychowaniu, wrodzonej im dzielności i o politycznem położeniu państwa. Oświadczając, że teraz szczegółowo mówić będzie o tem, co ich wszystkich pojedynczo, według rodów, skłoniło do niepospolitej waleczności. W tym celu omawia dziesięć podań mitologicznych, na które członkowie pojedynczych rodów pamiętając walczyli i raczej śmierć ponieśli, niżby mieli drogocenną pamięć przodków splamić.

Erechtejczycy pamiętali, że Erechteus córki swe dla ocalenia ojczyzny bogom ofiarował, nie chcieli zatem śmiertelne swe ciało wyżej cenić, niż nieśmiertelną sławę (27).

Egejczycy pamiętali, że Theseus, syn Egeusa, pierwszy gminy attyckie połączył w jedną polityczną całość, i woleli raczej poledz, niż ściągnąć na siebie zarzut ze strony Hellenów, że zanadto życie cenili.

Nie zapomnieli Pandyonidzi o Proknie i Filomeli, córkach Pandyona, które za krzywdę sobie wyrządzoną zemściły się na Tezeusie. Sądził więc, że i oni powinni wyrzucić zemstę na krzywdzicielach Hellady (28).

Słyszeli też Leontydzi o córkach Leona, które oddały się na ofiarę za ojczyznę.

Akamantydzi wiedzieli, że Akamas na wszelkie narażał się niebezpieczeństwa, aby matkę ocalić; jakżeż tedy nie mieli oni wszystkiego się podjąć, aby swych krewnych w ojczyźnie ocalić (29).*)

Nie uszło wiadomości Oenidów, iż pradziad ich rodu Oeneus jest wnukiem Semeli córki Kadmosa; pamiętając tedy na znakomity początek rodu swego, sądzili, że z całym wysileniem należy im stanąć w obronie Aten i Teb.

Wiedzieli Cekropidzi, że praojciec ich rodu częścią jako smok, częścią jako człowiek jest przedstawiony nie w innej myśli, jak w tej, że ma rozum człowieka a siłę smoka. Sądzili tedy, że całego zasobu siły i rozumu w walce należy im użyć (30).

Hippotoontydzi pamiętali na Hippotoona, syna Alopy i to ich dostatecznie zachęciło do męstwa.

Wiedzieli Ajantydzi, że Ajes pozbawiony nagrody zwycięstwa uważał swe życie za zbędne.**). Więc wzięwszy go sobie za wzór, polegli.

Antyochidzi nie zapomnieli, że Antyoch, ich przodek był synem Heraklesa, wobec tego więc postanowili zaszczytnie umrzeć, nie mogąc żyć niegodnie (31).

Skończywszy szereg mitów, które przytaczał dla udowodnienia, że polegli nie mogli inaczej postąpić, jak postąpili, zwraca się mowca do krewnych poległych i ubolewa nad nimi, bo stracili tak znakomych mężów, ubolewa nad sprawami ojczyzny, które są opuszczone.

Tymczasem polegli za najszcześniejszych mogą być uważani: w zamian za krótkie życie otrzymali długą wieczność i nieśmiertelną sławę, w której blasku dzieci ich wychowywane będą a dla rodziców ich sława dzieci będzie pociechą w smutku (32).

Prócz innych warunków wiecznego szczęścia wolni są polegli od chorób i nie znają smutku; co się tyczy czci, jakiej od wszystkich doznają, to nikogo innego nie zaszczyca państwo tak wspaniałym pogrzebem i pochwalną mową, za nikim nie tęsknią tak krewni i obywatele, niczyja śmierć tak boleśnie

*) Akamas był synem Theseusa. Aethra, uwieziona wraz z Heleną do Troi była właściwie babką Akamasa; p. Hom. II. III. 144.

**) Hom. Odys. XI. 562 sq.

całej Hellady nie dotyka (33). Oni to, jak przodkowie na wyspach szczęśliwców, siedzą obok bóstw podziemia i odbierają nie mniejszą od owych cześć (34).

W §. 35., zwraca się mowca do pozostałych przy życiu bohaterów ostatniej walki. Nie jest pewny, czy potrafi słowami uśmierzyć ich smutek, lecz postanawia to uczynić. Zaleca im na wzór przodków przykrości mężnie znosić i wśród klęsk równowagę umysłu zachować (35), bo to państwu zaszczyt przyniesie. Zwraca się następnie do rodziców, którzy przez śmierć poległych pozbawieni zostali pomocy w sędziwej starości, jednak nie mały zaszczyt to im przynosi, gdy widzą, jak synowie ich cześć i zaszczyty za swe męstwo od państwa odbierają (36).

W ostatnim §. osierocone dzieci poległych pociesza mowca tem, że w sławie ojcowskiej i one udział mają. Za sprawcę klęski i jej następstw uznaje bóstwo, za przyczynę zaszczytów, które dostają się poległym w udziale, uważa zaszczytną ich śmierć. Wreszcie poleca wszystkim uczestnikom pogrzebu zakończyć płacze i żale i rozejść się.

IV.

Zachowana pod imieniem Lysiasa mowa pogrzebowa p. 1. „*Επιτάφιος τοῖς Κορινθίων βοηθοῖς*“ ma na celu oddanie czci i pochwał Ateńczykom poległym w bitwie pod Koroneą podczas wojny beocko-korynckiej (394—387), zakończonej pokojem Antalcydasa (387)*). Że taka mowa mogła być wygłoszoną, to, jak się zdaje, nie ulega wątpliwości, bo Ateńczycy z reguły mowami pochwalnymi przy pogrzebach publicznych oddawali cześć poległym w wojnie. Atoli Lysias jej w każdym razie nie wygłosił, bo nie był obywatelem ateńskim, zaszczyt zaś wygłaszania mów takich przypadał tylko najznakomitszym obywatelom. Również nie można przypuścić, żeby Lysias mowę pogrzebową, wśród jego innych mów zachowaną, napisał właśnie dla mowcy wyznaczonego przez państwo, bo obywatel, któremu państwo powierzało wygłoszenie mowy pogrzebowej, musiał być przede wszystkim dobrym mowcą. Chociażbyśmy wreszcie zachowaną pod imieniem Lysiasa mowę pogrzebową chcieli uważać za wygłoszoną, uznając jej nieautentyczność, to jednak znajduje się w niej samej wiele wskazówek przemawiających tak za jej nieautentycznością**), jak niemniej za tem, że nie mogła być wygłoszona***). Przypuszczać zatem należy, że napisał ją dla ćwiczenia jakiś sofista****), a niestusznie przyznano ją Lysiasowi.

We wstępie (§. §. 1—2) przeciwstawia mowca wielkość przedmiotu krótkości czasu, jaki mu dano do przygotowania się, i wątpi, czy uczyni zadość wymaganiom; wspomina nadto, że jego poprzednicy wiele już o tem, o czem on chce mówić, powiedzieli.

W §. 3. postanawia mówić o przodkach, uzasadniając swój zamiar tem, że słuszną jest rzeczą pamięć o nich wszystkim odświeżyć. Czyny ich opowiada w §. §. 4—66. Z początku (4—6) wspomina o Amazonkach, córkach Aresa, które w żelaznej zbroi, walcząc na koniach podbiły pod swe panowanie

*) Lys. Epit 67—70.

**) Blass attische Bereds. I. 437—439.

***)) Blass, tamże, I. 433.

****)) Blass tamże I. 436., 439.

wiele szczepów helleńskich, wreszcie pełne nadziei wielkiej sławy wyprawiły się przeciw Atenom i poniósłszy klęskę uczyniły pamięć przodków nieśmiertelną. Następnie opisuje mowca wyprawę przeciw Tebańczykom (7—10): Po klęsce Adrastosa i Polnejkesa nie chcieli Kadmejczycy zezwolić na pogrzebanie trupów. Ateńczycy ująwszy się za pokrzywdzonymi wysłali heroldów, żądając zezwolenia. Gdy tym sposobem nic nie uzyskali, wyprawili się, odnieśli zwycięstwo i pogrzebali trupy poległych.

W późniejszym czasie szukali synowie Herkulesa w Atenach schronienia przed Eurysteusem. Gdy ten żądał wydania ich i wtargnął z Poloponezyjczykami do Attyki, podjęli z nim walkę, zwyciężyli go i uwolnili pokrzywdzonych od prześladowcy. (11—16).

W obronie słuszności wiele razy dzielnie walczyli przodkowie. Tem, co ich do obrony kraju szczególnie zagrzewało, była — zdaniem mowcy — ich autochtonia. (17).

Oligarchia nie długo się u nich utrzymała, wnet ją znieśli a zaprowadzili rządy demokratyczne, sądząc, że wolność wspólna wszystkim jest najszczytniejsza; ustalili też i szanowali prawa (18, 19).

Jak ci najdawniejsi przodkowie, tak i potomkowie ich odnieśli liczne i wielkie zwycięstwa, narażając się w obronie Helleny na niebezpieczeństwa wojny przeciw niezliczonym zastępom barbarzyńców (20): Władca Azyi Daryusz wysłał całe setki tysięcy wojowników przeciw Atenom. Barbarzyńcy sądząc, że, zanim spory między Hellenami się załagodzą, najłatwiej im będzie Ateńczyków pokonać a potem innych Hellenów opanować, i spodziewając się, że inni Hellenowie nie zechcą przez niesienie pomocy Ateńczykom narażać się na otwartą nieprzyjaźń z nimi, wyruszyli pod Maraton. Ateńczycy zaś nie obawiając się śmierci w razie poniesionej klęski, wobec tego, iż barbarzyńcy znajdowali się w ich kraju, postanowili ubiedz innych Hellenów w zwycięstwie, stawili dzielny opór i zwyciężyli (21—26). Syn i następca Daryusza Xerxes nie dał za wygraną, przygotował niezmierną ilość wojska pieszego złożonego ze wszystkich szczepów azyatyckich i około 1200 okrętów wojennych i sam stanął na czele wyprawy. Wojsko pieszce przeprawił zapomocą mostu zbudowanego na Hellesponcie i z północy posuwał się ku Grecyi. Wobec groźnego stanu rzeczy udali się Ateńczycy z flotą pod Artemisium, Lacedemończycy zaś z garstką Tespijczyków

i Tebańczyków pod Termopile. Pierwsi odnieśli zwycięstwo, lecz bez szczególnych korzyści, drudzy chlubnie polegli. Piesze wojsko barbarzyńców wyruszyło na Ateny. Ateńczycy w rozpaczliwym znaleźli się położeniu. Nie widząc innego sposobu wyjścia opuścili wraz z rodzinami miasto i udali się na Salaminę. Flota ateńska wraz z okrętami sprzymierzeńców z pod Artemisium udała się również do wyspy Salaminy. Wkrótce nadeszło wojsko piesze i nadpłynęła flota barbarzyńców. (27-34). Od §. 35. do 40. opisuje autor krytyczne położenie Ateńczyków, ich miasta i kraju: Otoczeni zewsząd zastępami nieprzyjaciół straszny obraz walki mieli przed oczyma, nierównie zaś większą grozą przejmowała ich myśl o tem, co się stanie z rodzinami ich w razie klęski. Niejedni żegnali się już z sobą, inni płacze zawodzili, wiedząc, że miasto opuszczone, że kraj zostawiony wrogom na pastwę, widząc płonące świątynie, morze pełne trupów, słysząc szczęk broni, wrzawę walki i jęki zabijanych. Wśród niepewności co do wygranej, gdy szala zwycięstwa to na tę, to na ową stronę się przechylała, gorące zasyłali modły do bogów. Widok męstwa ich był zdumiewający. Zwycęstwem swoim pod wodzą Temistoklesa odniesionem dowiedli, że łatwiej jest zwyciężyć małą a dzielną garstką karnych żołnierzy, niż licznymi a niesfornymi zastępami (41 i 42). Mowca nie znajduje porównania dla zwycięzców Salamińskich wśród innych Hellenów. Pokonaniem barbarzyńców dowiódłszy istotnego męstwa otrzymali od Hellady słuszne nagrody (43). Gdy Poloponezyjczycy chcieli murem odgradzić Istmus, rozgniewani Ateńczycy radzili im cały Poloponez murem otoczyć. Ci widząc, że niesłusznie czynią, wyruszyli z pomocą pod Plateje i przyczynili się do odniesienia świetnego zwycięstwa nad Persami. W tym samym dniu flota helleńska odniosła nad flotą perską pod Mykale zwycięstwo, które zakończyło szereg poprzednich niebezpiecznych walk. We wszystkich bitwach dawali Ateńczycy niezrównane dowody męstwa, przez wszystkich też byli uważani za godnych, aby przewodniczyć Helladzie (44—47) Po wojnach perskich opisuje mowca podwójne zwycięstwo nad Koryntyjczykami (48—53); wspomina mianowicie o bitwie morskiej stoczonej przez Ateńczyków z Eginetami i ich sprzymierzeńcami, o zajęciu Geranei przez Koryntyan w czasie, gdy Ateńczycy zdobywali Egipt i Eginę, wreszcie o zwycięstwie Ateńczyków, które odnieśli pod wodzą Myronidesa pod Megarą nad Koryntyjczykami. Zaznacza szczególnie, że owi zwycięzcy byli to lu-

dzie częścią starzy i wiekiem osłabieni, częścią zaś młodzi i bez doświadczenia.

W §. 54. usprawiedliwia się mowca, że nie może szczegółowo opowiedzieć o niebezpiecznych walkach przodków w jednym dniu tego, co po wszystkie czasy się działo. Dlatego też pomija wszystkie inne bitwy stoczone podczas hegemonii Aten, i wojnę poloponeską.

W §§. 55—57. opisuje szczęśliwe czasy hegemonii ateńskiej: Przodkowie poległych wzbili Helladę w największą potęgę, panując 70 lat na morzu, uczynili ją wolną, łagodzili waśni stronnictw, najwyższą zaś ozdobą ich działalności politycznej było zaprowadzenie rządów demokratycznych i zupełne pokonanie Persów. W następnych trzech §. §. wspomina bardzo krótko i trochę niejasno — nie podaje bowiem nazw miejscowości — o zupełnej klęsce floty ateńskiej pod Aegospotamos, o zabraniu okrętów przez Spartan, o zwycięstwie floty ateńskiej nad Spartanami pod Arginuzami, o rozbiciu floty spartańskiej pod Knidos, — którą klęskę uważa za nieszczęście całej Hellady, — wreszcie wspomina o zdobyciu Aten przez Spartan, o haniebnym warunkach pokoju, jaki zawarto, i o 30 tyranach. (58—60*).

Następnie czyni wzmiankę o Trazybulu, który z pomocą 70 wygnańców ateńskich stoczył zwycięską potyczkę z tyranami w Pireusie i uwolnił miasto od ucisku. Mężowie ci w obronie sprawiedliwości i rządów demokratycznych podjęli walkę, nie zlekli się mnogości i siły nieprzyjaciół a za świadków swego męstwa mają groby Lacedemończyków, postawili wreszcie mury nowe w miejsce zniszczonych (61—63).** Wygnańcy, którzy powrócili, nie myśleli o zemście na wrogach, lecz o ocaleniu miasta. Nie przez nich miasto pierwiej klęskę poniosło. Jeżeli mimo wzajemnych waśni stronnictw, przewagi Peloponejczyków i innych do kraju zdołali powrócić, to przy wzajemnej zgodzie z łatwością mogli im w walce dorównać; męstwo nieprzyjaciół również nie było przyczyną klęski miasta. Zwycięzcy tyranów u wszystkich podziw wzbudzają.

*) Lys. Epit. 60. „τῇ μὲν γὰρ τούτων στερηθεῖσιν (sc. Ἑλλάδι) δουλεία περιεστήκε, τῶν δ' ἄλλων ἀρχάντων ζῆλος ἐγγίγνεται τῆς τῶν προγόνων διανοίας.“

**) Warownie Pireusu i t. zw. długie mury miał odbudować Konon za pieniądze perskie podczas wojny beocko-korynckiej po bitwie pod Knidos.

Przy końcu tej części mowy, w której opowiada o przodkach, wspomina mowca ze czcią jeszcze o sprzymierzeńcach, którzy Ateńczykom udzielili pomocy do odzyskania miasta i wolności. (64—66).

Dopiero przy końcu swej sztucznie i niesymetrycznie ułożonej mowy (§. §. 67—70) oddaje mowca należne pochwały poległym w wojnie beocko-korynckiej, na których cześć mowę swą ułożył, czyni zaś to dość sumarycznie: Polegli udzielili pomocy Koryntyjczykom*), nie pomnąc na poprzednią z nimi nieprzyjaźń**), i w obronie wolności ich i swojej naraziwszy się na niebezpieczeństwa wojny życie swe oddali***). Życie i śmierć ich prawdziwy podziw wzbudza, w życiu bowiem kierowali się zawsze przykładami przodków, śmiercią zaś swoją ocalili sławę owych, dowiedli męstwa swego i powetowali klęski poniesione przez innych.****)

Od §. 71. do końca mowy zwraca się mowca do rodziców i krewnych poległych, lecz nie pociesza ich wcale, owszem stara się raczej żał ich za poległymi spotęgować: Słusznie tęsknią za nimi, narzekają na samych siebie i w smutku są pogrążeni, bo oni wszyskciem wzgardziwszy życie swe oddali za ojczyznę. Małżonki ich zostały wdowami, dzieci sierotami, rodzice, bracia i siostry— wszyscy opuszczeni. Jedynie dzieci ich możnaby uważać za szczęśliwsze od drugich wobec tego, że nie rozumieją jeszcze, jakichto ojców straciły, gdyby nie ta okoliczność, że jednak szczęśliwie spędzonych lat dziecięcych za życia ojców nie zapomną (71 i 72).

Dla rodziców poległych, którzy potracili dzielnych swych synów, mających być dla nich podporą w starości, największa to boleść i strata; śmierć dla nich pożądańsza jest obecnie niż życie. Mowca zapytuje, jakim sposobem możnaby ich jednak pocieszyć: czy przedstawiając im klęski miasta, czy wypadki pomyślne, czy ich własne nieszczęśliwe położenie. Te wszystkie sposoby uważa za niewłaściwe (74).

*) Po klęsce Spartan pod Heliartem (r. 395), gdzie poległ Lyzander, zawarły Ateny, Korynt, Teby, Argos, Eubea, Akarnania i Lokris Ozolska przymierze w Koryncie przeciw Sparcie.

**) Klęska Ateńczyków pod Koroneą w Beocyi (r. 447).

***) Pod Koroneą zaszła bitwa r. 394., w której przy zwycięstwie utrzymali się Spartanie.

****) O tyle może, że w bitwie pod Koroneą r. 394. straty po obu stronach były znaczne.

Zaznacza, iż należy się wdzięczność poległym, którą w ten sposób powinno się okazać, że rodzice ich w największej czci i szacunku będą pozostawać, dzieci otrzymają ojcowską opiekę ze strony państwa, wdowy potrzebną pomoc (75). Uzasadnia, że właśnie krewnym poległych winni wszyscy największy szacunek (76).

W następnych dwóch §. §. dowodzi niekonsekwencji wywodzenia żalów za poległymi. Być może, że tym sposobem chciałby mówca ukoić smutek rodziców i krewnych. Skoro wszyscy ludzie i źli i dobrzy są śmiertelni, to, zdaniem mówcy, nawet nad śmiercią drogich nam osób nie należy się smucić; gdyby przynajmniej ci, którzy z wojny ocaleli, mogli osiągnąć nieśmiertelność, to wypadałoby nad poległymi się smucić, lecz tak nie jest, bo natura człowieka podpada chorobom i starości a bóstwo jest nieubłagane (77 i 78).

Bądź co bądź należy poległych uważać za najszcześliwszych, bo w obronie najszczytniejszych rzeczy najpiękniejszą śmiercią polegli. Dlatego pamięć ich męstwa jest nieśmiertelna, cześć oddawana im wzbudza podziw, państwo sprawiło im pogrzeb publiczny, na ich cześć odbywają się igrzyska (79 i 80). Tuż przy końcu mowy powiada mówca, że samym tylko poległym lepszy los od innych powinienby przypaść w udziale; powtarza jeszcze raz, że pamięć ich męstwa jest nieśmiertelna, — i kończy mowę zwykłym w takich razach wezwaniem, aby uczestnicy pogrzebu objawili swój żal za poległymi (81).

V.

Starożytne mowy pogrzebowe, jak z przedstawienia treści wymienionych w temacie trzech mów się okazuje, miały niezaprzeczenie wiele cech wspólnych, na których podobieństwo treści ich i formy polegało. Wskutek bardzo częstych wojen, jakie starożytni prowadzili, nadarzała się równie często sposobność do wygłaszania tych mów i tym sposobem już bardzo wcześniej ustaliła się typowa ich forma, przez co swobodny i różniący się od zwykłego w takich razach układ poszczególnych części mowy był ograniczony*). Stąd też zachowane mowy pogrzebowe, które od zwyczajnego typu różnią się czyto formą, czy też treścią, zwykliśmy uważać za nieautentyczne, jak n. p. mowę zachowaną pod imieniem Demostenesa a zwłaszcza Lysiasa. Mowę zaś Peryklesa, choć nie odtwarza nam jej Tucydides dosłownie tak, jak ją Perykles wygłosił, uważać musimy za streszczenie rzeczywistej jego mowy**).

Wstęp mowy pogrzebowej u Tucydidesa mieści się w jednym rozdziale, u Demostenesa i Lysiasa w dwóch pierwszych §§. Mówiąc o zwyczaju wygłaszania mów przy pogrzebach publicznych, Demostenes i Lysias wspominają o prawie, na mocy którego miasto wybierało mowcę mającego przemawiać, Perykles chwali również ten zwyczaj. Wszyscy trzej mówią o trudności swego zadania: Perykles tłumaczy swe wahanie się tem, że słuchacz świadomy rzeczy będzie może uważał przedstawienie jego za niedokładne, nieświadomemu zaś niejedno wyda się przesadzonem. Demostenes w tej samej kwestyi powiada, że niemożliwością jest wygłosić mowę godną zasług poległych, — Lysias zaś wielkość przedmiotu przeciwstawia krótkości czasu, jaki mu dano do przygotowania się.***)

O poprzednikach swoich wspominają Lysias i Demostenes: pierwszy powiada, że już wiele o tem, co sam ma zamiar mówić, inni powiedzieli; drugi chce w podobny sposób mówić jak oni.

*) Thucyd. II. 35. 3. „...i ja muszę słuchać zwyczaju i starać się, abym, ile możliwości, zastosował się podług waszych życzeń i zapatrywań.“

**) Thuc. I. 22. 1—2.

***) O trudności zadania swego, które okazało się zawielkie, i którego nie mógł wykończyć, jak należy, mówi Lysias w §. 54.

O poprzednikach swoich czyni wzmiankę Demostenes także w §. 10 swej mowy.

W §. 3. podaje Lysias częściową dyspozycję mowy i zaznacza, że naprzód będzie mówił o przodkach. Perykles (Th. XXXVI. 1.) również zaczyna od przodków, uzasadnia zaś to tak samo jak Lysias: że słuszną jest rzeczą przy tej sposobności wspomnieć o nich. Demostenes podaje dyspozycję nieco dokładniejszą; oświadcza, iż będzie mówić o pochodzeniu poległych i o ich przodkach, o wychowaniu, życiu późniejszym i walecznych czynach. W §. §. 6. i 12. również zapowiada słuchaczom, o czym będzie mówił. Perykles (XXXVI. 1—3) oddaje cześć przodkom w krótkich tylko słowach i wspomina zarazem o autochtonii Ateńczyków. Następnie (XXXVI. 4.) podaje dyspozycję dalszego ciągu mowy; mówi, że pominie czyny wojenne przodków, będzie zaś zamiast tego mówił o formie rządu państwa ateńskiego a potem odda pochwały poległym. O formie rządu mówi w rozdziałach XXXVII.—XLI. O autochtonii Ateńczyków mówi Demostenes w §. §. 4. i 5., Lysias dopiero w §. 17.

VI.

Perykles stara się ile możności rzecz całą skrócić, wybiera zaś tylko to, co najważniejsze, i o tem się szerzej rozwodzi, co rzeczywistą korzyść słuchaczom przynieść może. Wspominając o przodkach powiada Perykles (Thuc. II. 36 4): „Z tych oto rzeczy opuszczę przesławne czyny wojenne; pomnę, przez kogo one wszystkie zdziałane zostały, czyto my sami, czy ojcowie nasi z wojny z barbarzyńcami lub Grekami zwycięsko wyszliśmy, abym się świadomym tych rzeczy nie wydał zanadto rozwlekłym.“ W zamian za to mówi o ateńskiej formie rządu i o przyczynach wzrostu państwa przez 5 rozdziałów.

Demostenes natomiast mając mówić o przodkach, powiada wprawdzie, że obawia się, aby mowa jego nie miała przez to niezwyklej długości, lecz — zdaniem jego — ta część mowy i u świadomych tej rzeczy i u nieświadomych wzbudzi zajęcie i chęć współzawodnictwa a długość mowy nie będzie wskutek tego uciążliwą dla słuchaczy. O przodkach tedy mówi w §. §. 4—12., a również do tego działu wliczyć można §. §. 27—31., w których mówi szczegółowo o rodach i pochodzeniu poległych w ostatniej walce, omawiając przytem 10 podań mitologicznych.

Lysias również podobnie jak Demostenes, lecz bez porównania rozwlekłej, odmiennie zaś od Peryklesa rozwodzi się o przodkach. Zaczynając od mitycznych początków państwa ateńskiego, opowiada przedhistoryczne dzieje Aten, o autochtonii Ateńczyków, o pierwotnych rządach despotycznych, o demokracji ateńskiej, szczegółowo o wojnach perskich, o hegemonii Aten na morzu, o wojnie peloponeskiej, o Trazybulu; doprowadza wreszcie rzecz do końca, zapełniwszy nią §. §. 3—66.

Kiedy Demostenes o faktach historycznych tylko wspomina, rozwija zaś obszerniej mity (27—31), to Lysias, choć w §. §. 4—16 obszernie opowiada o Amazonkach (4—6), o wyprawie Ateńczyków przeciw Kadmejczykom (7—10), o synach Herkulesa (11—16), to jednak główną wagę kładzie na fakta historyczne. Opowiada je, co prawda niejasno (n. p. 58—60) i nie wszystkie (n. p. 54), lecz mimo to zajmują one większą część jego mowy.

Natomiast Demostenes bardzo krótko, bo tylko w jednym §. 8. wspomina o Amazonkach, o najeździe Eumolpa, o synach Herkulesa i o wyprawie przeciw Kadmejczykom.

Co się tyczy czynów wojennych przodków, to Demostenes omawia je w §. §. 9—11., Lysias zaś w §. §. 20—66; obydwaj zaznaczają*), że podejmowali je przodkowie tylko w obronie słuszności, i to albo swojej albo tych, po których stronie walczyli, lecz nigdy w chęci zaboru. Podobnie wyraża się u Tucydidesa (XXXVII. 3.) Perykles mówiąc, że Ateńczycy strzegą praw a przede wszystkim tych, które ustanowione zostały dla obrony pokrzywdzonych. Demostenes krótko wspomina o zwycięstwach pod Maratonem i w zatoce Salamińskiej, Lysias natomiast obszernie opowiada o wojnach perskich, o wszystkich ważniejszych bitwach podczas nich przez Hellenów stoczonych, o podwójnem zwycięstwie nad Koryntyanami, o szczęśliwych dla Aten czasach hegemonii, — pomija wojnę poloponeską, wspomina krótko i nieznacznie o klęsce pod Aegospotamos, o zwycięstwie pod Arginuzami, o rozbiciu floty spartańskiej pod Knidos, o zdobyciu Aten, o 30 tyranach i o uwolnieniu miasta przez Trasybula.

Również z poprzedniego przedstawienia rzeczy okazuje się, że są widoczne punkta styczne między tą częścią mowy Peryklesa, w której on mówi o urządzeniu państwa ateńskiego, a mowami Demostenesa i Lysiasa w tem, że wszyscy trzej mówią o autochtonii Ateńczyków (Th. XXXVI. 1., Dem. 4. i 5., Lys. 17), że Demostenes i Lysias twierdzą, iż Ateńczycy czyny waleczne podejmowali przede wszystkim w obronie słuszności (Dem. 7 i 11, Lys. 7.), Perykles zaś wspomina o prawach wymierzonych przeciw krzywdzicielom (Th. XXXVII. 3).

O poszanowaniu praw wogóle mówią nadto Perykles w rozdz. XXXVII. i XXXVIII., Lysias zaś w §. 19.

O demokratycznej formie rządu, która podczas hegemonii ateńskiej najświetniejszą miała epokę swego rozwoju, mówi Perykles w §. §. 37—41. 4., Demostenes zestawia obraz rządów demokratycznych i oligarchicznych w §. §. 25 i 26., Lysias zaś wspomina o jednych i drugich w §. §. 18 i 57. Czasy hegemonii ateńskiej skreśla Lysias w §. §. 55—57, o klęsce tejże mówi Demostenes w §. 24.

*) Dem. 7 i 11., Lys. 7.

O potędze państwa ateńskiego, jej przyczynach i wzroście opowiada Perykles w rozdz. XXXVI. 2., 3., XXXIX. 3., 4., XLI, 4., Lysias wspomina o niej opowiadając wojny perskie (43, 47,) Demostenes zaś zaznacza ją w §. §. 10 i 11.

Perykles w rozdz. XL. 2, 3. mówi, że Ateńczycy jak z jednej strony gorliwie zajmują się sprawami prywatnymi, tak z drugiej strony z wystarczającym doświadczeniem znają i rozumieją sprawy państwa, że rozważają dobrze nad każdym niebezpiecznym przedsięwzięciem i z tem większą odwagą podejmują się go, im niebezpieczeństwo jest groźniejsze. W podobny sposób kreśli Lysias charakter przodków, kiedy opowiada, jak Ateńczycy odwiedli Peloponezyjczyków od budowania muru na Istmie (44—46), i kiedy w §. 64. mówi, że Ateńczycy, którzy po oswo-bodzeniu miasta przez Trazybula wrócili z wygnania, nie myśleli o zemście na wrogach, lecz o ocaleniu miasta.

O wychowaniu Ateńczyków opartem na swobodnym sposobie życia wspomina Perykles w rozdz. XXXIX. 1, 2.; czyni to również Demostenes, mianowicie w tej części mowy, w której mówi o poległych, kreśli zarazem obraz wychowania tychże (16-18).

Jako zasługi przodków około państwa podaje Perykles ówczesne urządzenie państwa ateńskiego, jego dobrobyt i potęgę, co wszystko jest zarówno ważne jak te zasługi, które im przypisują Demostenes i Lysias, omawiając ich czyny wojenne. O niebezpiecznych zresztą przedsięwzięciach przodków wspomina ogólnie i Perykles n. p. w rozdz. XXXIX. 4. i XLI. 3.

VII.

Wszyscy trzej mówcy zwykłym następstwem rzeczy mówią o poległych, na cześć których mowy napisali: Perykles mówi o nich w rozdz. XLII., Demostenes w §. §. 12—31, Lysias w §. §. 67—70.

Demostenes zwraca się do słuchaczy (12, 13, 14) z usprawiedliwieniem, że o czynach przodków może zakrótko mówił podaje dyspozycję dalszego ciągu mowy, prosi wreszcie o względy ich i współczucie. Po takim wstępie jeszcze waha się, co ma naprzód mówić. Zaczyna wreszcie od wieku młodzieńczego poległych.

Perykles (XLII. 1. 2.) również usprawiedliwia się, że za długo może mówił o stosunkach wewnętrznych Aten, lecz nie waha się w wyborze tego, co ma następnie mówić, powiada nadto, że większą część pochwały poległych i przodków już poprzednio wypowiedział.

Lysias bez żadnego wstępu przystępuje w §. 67. do historycznego przedstawienia czynów poległych.

W pochwałach poległych, choć one odnoszą się do poległych w trzech różnych wojnach, są niemniej, jak w innych częściach tych mów, cechy wspólne.

Demostenes (21) kreśląc charakter poległych powiada, że wszyscy byli mężni, lecz żaden nie był z tego powodu zarozumiały. Perykles (XLII. 3. 4.) mówi, że dzielność poległych tak wielka była, iż wszystkie możliwe ich wady przewyższa, że żaden z nich nie hołdował ani gnuśności, ani zniewieściałości, lecz wszyscy myśleli tylko o zemście nad nieprzyjaciółmi. Lysias zaznacza tylko, że byli mężni i dla zwyciężonych wspaniałomyślni (68).

Heroizm poległych kreśli Demostenes obszernie i obrazowo (23 i 24): wolność całej Hellady na nich polegała, męstwo ich było duszą Hellady, gdy dusze tych mężów rozłączyły się z ciałami, znaczenie i poprzednia świetność Hellady w mrok się stoczyły i takie dla niej nastały czasy, jak gdyby kto światło ze świata usunął. Lysias sławiąc męstwo poległych (69 i 70)

powiada, że ocalili sławę przodków, że dla ojczyzny stali się sprawcami wielu pięknych czynów, że powetowali klęski dawniej poniesione.

Jako przyczynę, dla której polegli narazili się na niebezpieczeństwa wojny, podaje Perykles (XLIII. 2) obronę ojczyzny i miłość sławy, Lysias (68) wzbicie Hellady w potęgę, Demostenes zaś (27—31) pochodzenie ich, wpływ wychowania, polityczne położenie państwa i przy tej sposobności omawia owe mity i przy każdym z nich z osobna zaznacza, jakiego głębsze przyczyny skłoniły walczących do niepospolitej dzielności w obronie ojczyzny.

Ustępy luźne, w których jest mowa o znaczeniu męstwa, znajdują się u Tuc. XLII. 3. i u Demostenesa w §. 19. Perykles mówi, że męstwo okazane w walce za ojczyznę przede wszystkim cenić należy, bo ono inne wady pokrywa; Demostenes natomiast sądzi, że polegli w walce nie ponoszą klęski, lecz raczej zwycięstwo odnoszą, bo pod względem duszy nie ulegają nieprzyjaciółom.

O tęsknocie krewnych za poległymi wspomina Demostenes w §. 16., Lysias w §. 71.

VIII.

Końcową część mów pogrzebowych, czyli t. zw. *λόγος προ-τρειπτικός καὶ παπαμνητικός*, w sposób, jaki przy omawianiu innych części tychże stosowaliśmy, obecnie omówimy.

Do tych, którzy po wojnie przy życiu pozostali, przemawia Perykles w rozdz. XLIII. Do rodziców i krewnych poległych mówi on w rozdz. XLIV. i XLV., Demostenes w §. §. 32—37., Lysias w §. §. 71—80. Perykles zachęca pozostałych przy życiu do naśladowania poległych w dzielności, gdyż mężowie ci, pełniąc obowiązki swe względem ojczyzny gorliwie, wzbili miasto w potęgę, najwspanialszą ofiarę za nie złożyli, a dla siebie zyskali sławę nigdy nie starzejącą się w pamięci nie tylko współziomków, lecz także obcych; zaleca pozostałym mało sobie cenić życie wobec wielkiego poświęcenia poległych, uzasadniając swą zachętę tem, że bezsprzecznie przykrzejsze byłoby dla nich poniżenie niż śmierć na polu bitwy.

Podobnie Demostenes mówiąc do krewnych, którzy ocaleli w bitwie, zaleca im klęski spokojnie znosić i wśród wszelkich okoliczności równowagę umysłu zachować, bo to powiększy część poległych a państwu zaszczyt przyniesie. Ubolewa nad nimi, — czem różni się od Peryklesa — z powodu straty dzielnych mężów, po których śmierci sprawy ojczyzny w krytycznem znalazły się położeniu. Z drugiej jednak strony pociesza ich także mówiąc, iż polegli są teraz prawdziwie szczęśliwi, za krótkie bowiem życie otrzymali nieprzerwaną wieczność, osiągnęli niespożytą sławę, która urokiem otoczy ich dzieci i pociechą będzie dla sędziwych rodziców, wolni są też od chorób i smutku, odbierają nadzwyczajną cześć od całej Hellady, tęsknią po nich wreszcie krewni i obywatele (32—35). Różnica pewna w przedstawieniu rzeczy stąd pochodzi, że Perykles kreśli charakter poległych za ich życia, Demostenes ich szczęście pozagrobowe; pierwszemu bowiem chodzi przedewszystkiem o zachęcenie pozostałych przy życiu do naśladowania poległych, drugiemu o ukojenie ich smutku.

Lysias również kreśli szczęśliwe życie pozagrobowe poległych (79 i 80), lecz, czy w tym celu to czyni, aby pocieszyć rodziców lub krewnych, można w to wątpić. Natomiast czy to zwraca się do pozostałych krewnych, czy też do rodziców poległych, umie tylko ubolewać: rodzice i krewni słusznie tęsknią za poległymi, ani ślad radości nie powinien powstać w ich myśli, kiedy pogrzeb tych mężów się odbywa, którzy dla miłości ojczyzny wzgardzili i życiem i swymi rodzinami, — nawet dzieci poległych są po części nieszczęśliwe, bo, choć nie rozumieją jeszcze, jakich utraciły ojców, to jednak nie zapomną swego dotychczasowego szczęścia (71 i 72).

Wszelako i Lysias, zwracając się do rodziców poległych, zastanawia się, czyby też nie można ich w jakiś sposób uwolnić od smutku: Dla nich nie mogło się nic stać przykrzejszego, niż to, że stracili dzieci, że pozbawieni są wszystkich nadziei i pomocy w starości, dla nich śmierć pożądańsza jest obecnie niż życie (73). Słusznie tedy cierpią, bo niema sposobu, którymby ich od smutku uwolnić można (74). Tylko wdzięczność dla poległych wszystkim zaleca, która ma być w ten sposób okazaną, że rodzice ich szacunkiem otoczeni będą, dzieci zaś i żony tak troskliwą opiekę otrzymają, jaką miały za życia poległych (75 i 76).

Kiedy Lysias nie znajduje słów pociechy dla strapiionych i jedynie wdzięczność dla poległych wskazuje jako sposób ukojenia ich żalu*), to Demostenes i Perykles wspominają wprawdzie o trudności tego zadania (Dem. 35., Tuc. XLIV. 2.) lecz bynajmniej się nią nie zrażają.

Demostenes zwracając się do rodziców (§. 36), przyznaje, że jest to rzeczą przykrą dla rodziców, gdy utracili dzieci, jedyne podpory sędziwej starości, lecz dodaje, że wielki zaszczyt im to przynosi, iż synowie ich zdobyli nieśmiertelną sławę, że państwo na ich cześć ofiary składa i wydaje igrzyska**).

*) W §. 77. i 78. dowodzi owszem niestosowności wywodzenia żalów za umarłymi: Skoro bowiem wszyscy ludzie bez wyjątku umierają, więc nie należy się smuć z powodu śmierci nawet drogich nam osób. Ci również, którzy ocaleli z wojny umierać muszą, bo natura człowieka podpada chorobom i starości, a bóstwo jest nieubłagane, któremu ulegać musimy. Porów. Dem. 37. „καὶ τοῦ μὲν λυπεροῦ τοῦτου τὸν δαίμονα αἴτιον εὐρήσομεν ὄντα, ὃ φύντας ἀνθρώπους εἴκειν ἀνάγκη, τοῦ δὲ τιμίου καὶ καλοῦ τῆν τῶν ἐθελήσαντων καλῶς ἀποθνήσκειν αἴρεσιν.“

**) Porów. nadto Dem. 32—34

Perykles również pociesza strapionych rodziców: Poległych mieni szczęśliwymi, gdyż najzaszczytniejszy koniec życia przypadł im w udziale, i bynajmniej nie odbiera nadziei szczęścia rodzicom, bo młodzi z nich, których wiek potomstwo jeszcze obiecuje, mogą słusznie cieszyć się nadzieją innych dzieci i tem, że dla państwa znowu będą użytecznymi, dla sędziwych zaś rodziców sława zdobyta przez poległych wystarczy, którą boleść swą łagodzić będą*).

Również do dzieci poległych zwracają się Perykles (XLV. 1.) i Demostenes (37). Demostenes boleje wraz z niemi, lecz za zaszczyt dla nich poczytuje to, że odziedziczają sławę wielkich ojców, — Perykles zaś widzi dla dzieci i braci poległych wielkie pole sławy otwarte. Perykles nadto zwraca się jeszcze do wdów pozostałych po poległych w rozdz. XLV. 2.

*) p. Dem. 32. „Καὶ γονεῖς οἱ τούτων περιβλεπτοὶ γηροτροφήσονται, παραψυχὴν τῷ πένθει τὴν τούτων εὐκλειαν ἔχοντες.“

IX.

W ostatnich §§. mów swych powiadają Demostenes (37) i Perykles (XLVI), że uczynili już to, co jako cel swych mów sobie postawili. Lysias zaś przy końcu swej mowy (81) oddaje jeszcze raz poległym cześć i pochwałę. Kończą mowy wszyscy trzej utartym zwyczajem polecając zgromadzonym opłakiwać poległych i rozejść się do domów.

Z tem nadto, co Perykles w ostatnim §. mówi, że dzieci poległych na koszt państwa wychowywane będą aż do wieku młodzieńczego, zestawień możemy Demost. §. 32. „ἐν ᾗ (sc. εὐκλείᾳ) καὶ παῖδες οἱ τοῦτων ὀνομαστοὶ τραφήσονται.“ Na tem również miejscu zaznacza on, w jaki sposób najlepiej okazaćby można wdzięczność poległym za ich waleczność. O tem samem rozwodzi się Lysias w §. §. 75 i 76.

X.

Zwracają się jeszcze niekiedy trzej mówcy do słuchaczów dla usprawiedliwienia się z czegoś, lub celem objaśnienia i wskazania tego, co dalej mają mówić: Thuc. XXXVI. 4; Demost. 6., 9., 12., 13., 15; Lys. 3., 74.

Znajdują się też u wszystkich trzech miejsca, w których panegiryzm mniej lub więcej wybujały jest widoczny. W mowie Peryklesa tylko panegiryzmu niema prawie zupełnie. A choć nieraz wielkie pochwały oddaje czy to państwu, czy też poległym, to słowa swe popiera zawsze dowodami, jak n. p. XLI. 1., 2., 4., XLII. 4. Nie da się też zaprzeczyć, że takie miejsca znajdują się też i u Lysiasa, zwłaszcza przy opisie wojen perskich:

Lys. 1., 43 (pocz.), 55., 60., 67., 68., 76., 81., (p.).

Thuc. XL. 3 (pocz.), XLI. 1., 2., 4., XLII. 4.

Dem. 1. (kon.), 10 (k.), 23., 24., 34.

W mowach naszych znachodzą się także rozrzucone a pozostające w związku z treścią mowy, — częstokroć gramatycznie połączone z tem, co mówcy mówią, — zdania ogólnej treści i przysłowione, lub też całe ustępy o charakterze filozoficznym lub sofistycznym:

Thuc. XXXV. 2 (kon.), XL. 3 (k.), XL. 4., XLII. 3., XLIII. 3., XLIII. 5. 6., XLIV. 2 (k.) XLIV. 4. (k.), XLV. 1. (k.), XLVI. 1 (k.)
Dem. 5 (k.), 14., 17 (k.), 19.
Lys. 7 (k.), 8 (p.), 10 (p.) 12 (k.), 14 (k.), 19 (k.), 41., 77 (k.), 78.

Wobec tego, że mowa Peryklesa odnosi się do najwcześniejszego wypadku historycznego i najwcześniej zapewne z tych trzech została napisana, — wypada przypuścić, że ci dwaj sofisci, z których jeden napisał mowę pogrzebową zachowaną pod imieniem Lysiasa, drugi zaś mowę zachowaną pod imieniem Demostenesa, — z Tucydydesa i z innych zapewne korzystali i przyjmowali niektóre właściwe im cechy.

Nie ulega też wątpliwości, że najwyżej z nich pod względem techniki, sposobu przedstawienia rzeczy i języka stoi mowa Peryklesa, a najniżej mowa Lysiasa.*)

Jarosław, w maju 1907.

Mieczysław Dąbrowski.

*) Porów. Pabst, Dem. Werke übrs., 18 B. p. 2243 — 46.

„Es ist nun zwar unverkennbar, dass dieser Aufsatz den gediegenen Bestattungsreden bei Plato im Menexenus und bei Thucydides, II. 35. ff. bei weitem nachsteht: Dagegen dürfte er trotz seiner Mängel doch dem allzugünstelsten und von sophistischen Antithesen strotzenden Vortrag des Lysias in manchen Stellen vorzuziehen sein.“

Pomyłki druku.

- Str. 7. wiersz 11. z dołu — zamiast $\eta\rho\epsilon\theta\eta$ — czytaj $\eta\rho\epsilon\theta\eta$.
„ 8. w. 3. z góry — zam. w rzeczy — czytaj rzeczy.
„ 9. w. 1. z góry — zam. nich — czytaj innych.
„ 15. w. 16. z góry — zam. Ajes — czytaj Ajas.
„ 15. w. 25. z góry — zam. ubolewa — czyt. ubolewa też
„ 21. w. 1. z góry — czytaj p. t.
„ 21. w. 20. z góry — czytaj wżgardziwszy,
„ 21. w. 31. z góry — czytaj pocieszyć,
„ 25. w. 4 z góry — czytaj (Thuc. II. 36. 4):
„ 26. w. 2. z góry — zam. najaździe — czyt. najeździe.
„ 28. w. 6 z góry — czytaj m ówił,
„ 28. w. 11. z góry — zam. za długo — czytaj zadługo.
„ 28. w. 4. z dołu — czytaj Hellady; —
-

WIADOMOŚCI SZKOLNE.

I.

GRONO NAUCZYCIELI

przy końcu roku szkolnego 1907.

A. Nauczyciele przedmiotów obowiązkowych.

1. **Rychlik Ignacy**, c. k. dyrektor, obywatel honor. miasta Dębicy, członek c. k. Rady szkol. okręg. przewodn. Rady szkol. miejscowej, kierownik uzup. szkoły przemysłowej, uczył w II. półr. hist. i geogr. w kl. VIII, 3 godz. tyg.
2. **Adamski Julian**, zast. naucz., kierownik orkiestry uczniów, gosp. kl. IIc; uczył jęz. niem. w kl. IIa+c, IIIa+c, 18 godz. tyg.
3. **Biliński, Kaczkienowicz Mikołaj**, zast. naucz., gosp. kl. IVa, uczył języków: greck. w kl. IIIc, IVa, polsk. w kl. IIc, niem. w kl. Ic, 18 godz. tyg.
4. **Buchała Stanisław**, zast. naucz. kierownik zabaw młodzieży, gosp. kl. IIa, uczył języków: łać. w kl. IIa, IVa, greck. w kl. IIIb. 19 godz. tyg.
5. **Ks. Czopor Mateusz Dr. św. teologii**, profesor VIII. rangi, członek Rady szkolnej miejscowej, uczył religii rzym. katol. w kl. IVa+b. Va+b, VIa+b, VII, VIII, proped. filoz. w kl. VII. 18 godz. tyg.
6. **Danecki Adam**, zast. naucz. gosp. kl. IIIa, uczył jęz. greck. w kl. IIIa, niem. w kl. IIb, Va+b, VI, 22 godz. tyg.
7. **Dąbrowski Mieczysław**, rzecz. nauczyciel, gosp. kl. VIa, uczył jęz. łać. w kl. IIIa, VII, greck. w kl. VI. 16 godz. tyg.
8. **Gajewski Michał**, zast. naucz. uczył jęz. łać. w kl. IVb, polsk. w kl. IIa, 9 godz. tyg.

9. **Gawlik Mieczysław**, zast. naucz. uczył j. pol. w kl. IVa, hist. i geogr. w kl. IIc, IVa, VIa+b, 19 godz. tyg.
10. **Janik Antoni**, profesor VII rangi, zawiadowca biblioteki dla ubogich uczniów, nie uczył w II półr. z powodu choroby.
11. **Janiów Józef**, profesor, zawiadowca gabinetu fizykalnego, gosp. kl. VII, uczył matematyki w kl. IVa, VII, VIII, fizyki w kl. IVa+b, VII, 17 godz. tyg.
12. **Janotka Deodat**, zast. naucz., gosp. kl. Ic, uczył jęz. pol. w kl. Ia+b+c, IIIb, mat. w kl. Ib+c, 18 godz. tyg.
13. **Kantor Józef**, profesor, kurator czytelnii uczniów, gospodarz klasy VIb, uczył jęz. polsk. w kl. Va+b, VIb, VII, VIII, 15 godz. tyg.
14. **Kącki Albin**, zast. naucz., gosp. kl. IVb, uczył języków: łać. w kl. Ic, greck. w kl. IVb, niem w kl. Ib, 18 godz. tyg.
15. **Kłodziński Adam**, rzecz. nauczyciel, zawiadowca zbiorów geograficznych, gosp. kl. IIIb, uczył hist. i geogr. w klasach Ia, IIa, IIIa+b, Va, VII, 19 godz. tyg.
16. **Koim Jan**, rzecz. nauczyciel, uczył matematyki w kl. Ia, IIa, VIa+b, fizyki w IIIc, VIII, 17 godz. tyg.
17. **Kreiner Gustaw**, egz. zast. naucz., zawiadowca gabinetu przyrodniczego, kierownik zabaw młodzieży, uczył nauk przyrod. w kl. Ia+b+c, IIa+b+c, Va+b, VIa+b, 20 godz. tyg.
18. **Krukowski Władysław**, profesor, zawiadowca zbiorów archeologicznych, gosp. kl. Vb, uczył jęz. łać. w kl. Va+Vb, VIII, 17 godz. tyg.
19. **Ks. Lisiński Mieczysław**, egzam. zast. katechety uczył religii rzym. katol. w kl. Ia+b+c, IIa+b+c, IIIa+b+c, 18 godz. tyg.
20. **Mendrala Stanisław**, zast. naucz. gosp. kl. IIb, uczył języków: łać. w kl. IIb, IIIb, polsk. w kl. IVb, 17 godz. tyg.
21. **Mirtyński Piotr**, profesor VIII rangi, pomocnik kancelaryjny dyrektora, zawiadowca polskiej biblioteki uczniów, gosp. kl. Va, uczył języków: łać. w kl. Ia, IIIc, grec.: w kl. Va, polsk. w kl. VIa, 22 godz. tyg.

22. **Muszyński Eugeniusz**, zast. naucz. uczył matematyki i nauk przyrodn. w kl. IIIa+b, 10 godz. tygod.
23. **Niemiec Stanisław**, zast. naucz., bawił w II półroczu na urlopie.
24. **Niewolak Franciszek**, zast. naucz. uczył matematyki w kl. IIb+c, IIIc, IVb, Va+b, 20 godz. tygod.
25. **Nowak Jan**, profesor VII rangi, członek Wydziału szk. uzupeł. szkoły przemysł., Rady szkolnej miejscowej, zawiadowca biblioteki niemieckiej uczniów, uczył jęz. niem. w kl. VII. VIII, 8 godz. tygod.
26. **Pec Władysław**, zast. naucz., gosp. klasy Ib, uczył j. łać. w kl. Ib, polsk. w kl. IIb, IIIa+c, 17 godz. tygod.
27. **Piątkowski Józef Kazimierz**, rzecz. nauczyciel, bawił w II. półroczu na urlopie.
28. **Podgórski Zygmunt**, zast. naucz. gospodarz klasy IIIc, uczył hist. i geogr. w kl. Ib+c, IIb, IIIc, IVb, Vb, 20 godz. tygod.
29. **Ks. Pohorecki Emilian**, rzecz. naucz., uczył religii greckokatol. w kl. I—VIII, 16 godz. tygod.
30. **Siwiec Jan**, zast. naucz., gosp. klasy Ia, uczył jęz. niem. w kl. Ia, IIIb, IVa+b, 18 godz. tygod.
31. **Turczyński Jan**, zast. naucz., bawił przez cały rok na urlopie.
32. **Wołek Adam**, profesor, zawiadowca biblioteki nauczycielskiej, gospodarz klasy VIII, uczył języków: łać. w kl. VI, greck. w kl. Vb, VII, VIII, prop. fil. w kl. VIII, 22 godz. tygod.
33. **Wrzask Jakób**, zast. naucz., bawił w II. półr. na urlopie.
34. **Zieliński Jacek**, profesor VIII rangi, przydzielony do służby w c. k. gimnazjum w Dębicy.
35. **Żukrowski Antoni**, zast. naucz., uczył jęz. łać. w kl. IIc, 8 godz. tygod.

B. Do nauki religii mojżeszowej.

Pomeranz Abraham uczył w kl. I—VIII, 8 godz. tygod.

C. Nauczyciele przedmiotów nadobowiązkowych.

1. Ks. Dub Włodzimierz, uczył *języka ruskiego* 4 godz. tyg.
 2. Gawlik Mieczysław, j. w. uczył *hist. kraju rodzinnego* w kl. IVa, VIa+b, 3 godz. tyg.
 3. Kantor Józef, j. w. uczył *kaligrafii* 2 godz. tyg. *śpiewu* 4 godz. tyg.
 4. Koim Jan, j. w. uczył *geometrii wykreslnej* 2 godz. tyg. *gimnastyki* 8 godz. tyg.
 5. Kłodziński Adam, j. w. uczył *hist. kraju rodzinnego* w kl. IIIa+b VII, 3 godz. tyg.
 6. Otremba Gustaw, naucz. c. k. szkoły realnej, uczył *rysunków* 4 godz. tyg.
 7. Podgórski Zygmunt, j. w. uczył *hist. kraju rodzinnego* w kl. IIIc, VIa+b, 3 godz. tyg.
 8. Siwiec Jan, j. w. uczył *gimnastyki* 8 godz. tyg.
-

9. Adamski Julian, j. w. uczył *muzyki instrumentalnej*. 4 godz. tyg.

Zmiany w składzie grona nauczycieli w r. 1906/07.

1. J. E. Pan Minister Wyz. i Ośw. reskrytem z dn. 21 czerwca 1906 l. 19.600 zamianował zastępcę naucz. tutejszego zakładu *Michała Gniadego* rzeczywistym nauczycielem w c. k. szkole realnej w Żywcu;

2. reskrytem z dn. 21 marca 1907 l. 9834 zamianował zastępcą katechety ob. gr. katol. Ks. *Emiliana Pohoreckiego* rzeczywistym nauczycielem w tutejszym zakładzie;

3. reskrytem zaś z dn. 3 marca 1907. l. 5374 przydzielił prof. *Jacka Zielińskiego* do służby w c. k. gimnazyum w Dębicy.

C. k. Rada Szkolna Krajowa zamianowała zastępcami nauczycieli w tutejszym zakładzie 1) kandydata stanu nauczycielskiego *Albina Kąckiego* rozporz. z dn. 18 lipca 1906 l. 22161; 2) katechetę w szkole im. św. Scholastyki w Przemyślu Ks. *Mieczysława Lisińskiego*, rozp. z dn. 19 września 1906 l. 38557.

- 3) Kapelana Księdza Biskupa gr. katol. w Przemyślu *Ks. Emilian* *Pohoreckiego* zastępcą nauczyciela religii grecko-katol rozp. z dn. 16 września 1906 l. 38226. 4) kandydatów stanu nauczyc. *Jana Siwca*, rozp. z dn. 30 września 1906 l. 625/pr. 5) *Deodata Bronisława Janotkę*, rozp. z dn. 30 stycz. 1907 l. 2233. 6) egzam. kand. st. naucz. *Gustawa Kreinera*, rozp. z dn. 5 stycz. 1907 l. 2265.

przeniosła do tutejszego zakładu zastępców nauczycieli:

- 1) *Antoniego Żukrowskiego* z c. k. gimn. w Stryju, rozp. z dn. 18 lipca 1906 l. 29, 2) *Stanisława Niemca* z c. k. gimn. w Stryju rozp. z dn. 2 wrześn. 1906 l. 21917, 3) *Eugeniusza Muszyńskiego* z c. k. gimn. II. w Rzeszowie, rozp. z dn. 2 września 1906 l. 38523; 4) *Stanisława Mendralę* z c. k. gimn. w Dębicy, i 5) *Stanisława Buchałę* z c. k. gimn. I. w Rzeszowie, rozp. z dn. 30 stycznia 1907. l. 57472, 6) *Mieczysława Gawlika* z c. k. gimn. w Dębicy, roz. z dn. 3 marca 1907 l. 8936.

przeniosła z tutejszego zakładu: 1) egzam. zast. naucz. *Filipa Wohlmanna*, do c. k. gimn. w Złoczowie, rozp. z dn. 18 lipca 1906 l. 29141. 2) zast. naucz. *Franciszka Krischke'go*, do c. k. gimn. w Stryju, rozp. 30 września 1906 l. 625 pr.

Rangę służbową wyższą przyznał J. E. Pan Minister W. i Ośw. reskryptem z on. 3 lipca 1906 l. 15520 prof. *Piotrowi Mirtyńskiemu* VIII rangę, a reskryptem z dn. 9 paźdz. 1906 l. 15520, prof. *Antoniemu Janikowi* VII rangę służbową.

Dodatki pięcioletnie przyznała c. k. Rada szkolna krajowa:

- 1) *Piotrowi Mirtyńskiemu* drugi, roz. z dn. 10 wrześn. 1906 l. 38136, 2) *Antoniemu Janikowi* czwarty, rozp. z dn. 30 sierp. 1906 l. 30228, 3) dyrektorowi *Ignacemu Rychlikowi* czwarty, rozp. z dn. 10 września 1906. l. 38136.

Zmniejszenia liczby godzin udzielił J. E. Pan Minister W. i O. 1) zast. naucz. *Michałowi Gajewskiemu* na przeciąg I. półr. reskr. z dn. 6 sierp. 1906 l. 20917. Na przeciąg II. półr. 2) zast. naucz. *Michałowi Gajewskiemu* 3) *Eugeniuszowi Muszyńskiemu* reskr. z dn. 24 stycz. 1907 l. 881. 4) *Antoniemu Żukrowskiemu* od połowy marca, reskr. z dn. 2 maja 1907 l. 14052, 5) prof. *Janowi Nowakowi*, reskryptem z dn. 4 maja 1907. l. 12470.

Urlopów: na przeciąg I. półr. zast. naucz. 1) *Janowi Turczyńskiemu*, reskr. z dn. 6 sierpnia 1906. l. 20017. Na przeciąg

czyli się uczniowie w mówieniu na podstawie czytanych ustępów z czytanki dla II. kl. szkół średnich. Dyktaty i ćwiczenia stylistyczne.

Oddział II. Z gramatyki uczono ważniejszych zasad pisowni ruskiej, odmiany rzeczownika, zaimka, przymiotnika, liczebnika i czasownika. Z wypisów na II. kl. szkół średnich przeczytano 40 ustępów. Celniejsze ustępy objaśniano i opowiadano, niektórych poetycznych ustępów uczyli się uczniowie na pamięć. Co miesiąc wypracowanie.

Oddział III. Z gramatyki zasady pisowni. Inne zasady gramatyczne omawiano przy zadaniach Do lektury używano wzorów poezji i prozy Dra K. Łuczakowskiego na V kl. szkół średnich i Barwińskiego: Wybór z rusko-ukraińskiej literatury. Zapoznano także uczniów z życiorysami celniejszych pisarzy współczesnych, zwłaszcza tych, których otwory znajdują się w Wypisach. Ćwiczenia w frazeologii ruskiej Co miesiąc zadania piśmienne, naprzemian szkolne i domowe.

Geometrya wykreślna Rzuty prostokątnepunktu, prostej płaszczyzny

Bryły z uwzględnieniem rzutni krzyżowej i obroty płaszczyzn.

Gimnastyka. W 4 oddziałach klas I. II. po dwie godziny tygodn., a od III. kl. w 4 oddziałach po 2 godz.

Kaligrafia. Nauka kaligrafii odbywała się w dwóch oddziałach po 1 godzinie tygodniowo. Pisano pismem polskim i niemieckim podług wzorów wypisanych przez nauczyciela na tablicy i w zeszytach.

Rysunki. 4 godz. tyg. Zaczęto od ćwiczeń w rysowaniu na tablicy kół i t. p. linii, z których tworzą stopniowo liście, palmetki i inne łatwe ornamenta swobodne. Po uzyskaniu w ćwiczeniach tych pewnej biegłości, przystąpiono do rysowania ornamentów z wzorów i tablicy, jakoteż stylizowanych. Po objaśnieniu zasad rysunku perspektywicznego z poglądu, przystąpiono do ćwiczeń z modeli, pojedynczo i w grupach. Przejście do ornamentów plastycznych. Rysowanie i malowanie łatwych przedmiotów z natury, jak kwiatów, motyli, piór, barwnych naczyń. Wiadomości o barwach. Materiał — ołówek, farba.

Śpiew. Nuty — tonacje, skala muzyczna, trójdźwięk, czytanie nut w śpiewie. Ćwiczenia. Przerobiono 18 pieśni kościelnych, 16 świeckich.

Muzyka instrumentalna udzielana dotąd prywatnie pod kierunkiem zast. n. Jul. Adamskiego w 4 godz. tygodniowo.

III.

Tematy do wypracowań piśmiennych:

a) w języku polskim.

Klasa V. a: 1) Śmierć Stólnika (Na podstawie opowiadania Gerwazego) dom. 2) Odysseus w jaskini Polifema, szk. 3) Losy wygnańca (Na podstawie ustępu Sienkiewicza: Latarnik) dom. 4) Mateczniki Litewskie (opis na podstawie IV. Ks. P. Tadeusza) szkol. 5) Siciński w trojakiem oświeceniu szlachcica, ekonoma i sługi kościelnego (Na podstawie gawędy Mickiewicza) dom. 6) Stanowisko i rola przyrody w dziejach starożytnego Egiptu. szkol. 7) Uroczystość ku czci A. Mickiewicza (Opowiadanie w formie listu) dom. 8) Wykazać, o ile wiersz:

„Niebieska opieka

Tajnie nagradza uczynki człowieka“

znalazł swoje urzeczywistnienie w sielance K. Brodzińskiego: „Wiesław, dom 9) Miłość Mohorta ku Annie Różańskiej szkol. 10) Zaścianek Dobrzyńskich (Na podstawie ks. VI. P. Tadeusza) dom. 11) Dyspozycja ustępu prozaicznego p. t. Malborg. szk. 12) Zwyczaj wielkanocny w mem miejscu rodzinnem, dom. 13) Rysy charakterystyczne Wojskiego (na pod. P. Tadeusza) szkol. 14) Podać dyspozycję kazania Skargi: O miłości ojczyzny.“ szkol.

Klasa V. b: 1) Wykazać na podstawie lektury Iliady Homera cechy epopei ludowej, dom. 2) Dwór Soplicy, szkol. 3) Grażyna (Próba charakterystyki) dom. 4) Podać treść przemowy Mityadesa wygłoszonej do Ateńczyków wśród grożącego ze strony Persów niebezpieczeństwa, szkol. 5) W jaki sposób przygotowuje Robak szlachtę zaściankową Litwy do połączenia się z Napoleonem przeciw Moskwie (Na podstawie ks. IV. Tadeusza) dom. 6) Ile jest prawdy historycznej o Sicińskim, zawartej w gawędzie Mickiewicza: Popas w Upicie, szkol. 7) Tadeusz Rejtan na Sejmie rozbiorowym (opis obrazu Matejki) dom. 8) Rola Jana w sielance K. Brodzińskiego: „Wiesław“. dom. 9) Wykazać na Mohorcie Pola cechy gawędy, szkol. 10) W jaki sposób zwraca Gerwazy

szlachtę rwącą się do powstania przeciwko Rosyi do zajazdu na Soplicę, dom. 11) Poezya liryczna i jej cechy charakterystyczne (na pod. wyjątków czytanych i rozbieranych w klasie), szkol. 12) Życie Jacka Soplicy dom. 13) Hamilkar Barkas (na podstawie XXI. ks. Liwiusa) 14) Cechy charakterystyczne poezyi epiczno lirycznej (na podstawie czytanych wyjątków), szkol.

Klasa VI. a. O ile Cześnik Raptusiewicz i Rejent Milczek w Komedyi Al. Fredry są typami dwóch rodzajów dawnej szlachty polskiej, dom. 2) Jakie czynniki wpłynęły na rozwój literatury polskiej w XVI. w. szkol. 3) Jakich przymiotów wymaga Łukasz Górnicki od dworzanina, dom. 4) Przewrót ekonomiczny i polityczny w Rzymie wskutek II. wojny punickiej, szkol. 5) Charakterystyka porównawcza Antenora i Aleksandra w Odprawie posłów J. Kochanowskiego, dom. 5) Spotkanie Hektora z Andromachą. (Na podstawie lektury greckiej) szkol. 7) Co mają wspólnego, a czem się różnią od siebie pisarze polityczni XVI. w. dom. 8) Podać najważniejsze cechy okresu I. literatury naszej szkol. 9) Podać najcharakterystyczniejsze cechy trzech bohaterów w Trylogii H. Sienkiewicza t. j. Skrzetuskiego, Kmicica i Wołodyjowskiego, dom. 10) Jakie były powody i jakie są cechy upadku literatury naszej w II. okresie, szkol. 11) Jak odpokutował swe winy Jan Soplica, a jak Andrzej Kmicic dom. 12) Skutki cywilizacyjne i społeczne wypraw krzyżowych szkol. 13) Wychowanie staropolskie i francuskie w Polsce w XVIII. w. (Na podstawie lektury: „Listopad“ Rzewuskiego, dom. 14) Znaczenie sielek Wergilego. (Na podstawie lektury łacińskiej, szk.

Klasa VIb. 1) Jakiemi drogami wnikała kultura zachodu do Polski? szkol. 2) Udowodnić na przykładach z historii starożytnej, że udziałem ludzi wielkich była nienawiść współczesnych, dom. 3) Wywody Modrzewskiego o potrzebie równości wobec prawa. szkol. 4) Rzeka a życie ludzkie (Porównanie) dom. 5) Obraz z życia wiejskiego (Na podstawie Sobótki J. Kochanowskiego) szkol. 6) Wady sejmowania polskiego w XVI w. wskazane przez Reja, Górnickiego i Kochanowskiego, szkol. 7) Znaczenie serca w organizmie ludzkim (Na podstawie nauki anatomii), szkol. 8) Rozwinąć myśli zawarte w przysłowiu: „Paulatim summa petuntur“ dom. 9) Ważniejsze myśli w „Lamencie“ Starowolskiego, szkol. 10) Oblężenie Zbaraża i Częstochowy (Na podstawie powieści H. Sienkiewicza). dom. 11) Wyjaśnić zna-

czenie słów: „Sapere auso“ umieszczonych na medalu St. Konarskiego szkol. 12) Rozwinąć myśl zawartą w wierszu Asnyka:

„Nie pomogą próżne żale,
Ból swój niebu trzeba zlecić,
A samemu wciąż wytrwale
Trzeba naprzód iść i świecić“ dom.

13) Jak Krasicki przedstawia świat młodzieńcowi, wchodzącemu weń i jakie mu daje przestrogi (Na pod. sat. „Przestroga młodemu). szkol. 14) Zasługi Stanisława Augusta około rozwoju oświaty w Polsce. szkol.

Klasa VII. 1) Do wyboru: a) O ile postać Kmicica przypomina postać ks. Robaka b) Wpływ Francji na oświatę i literaturę polską aż do okresu V. włącznie. dom. 2) Tok uczuć w pieśni Wężyka: „Smutno mi Panie“. szkol. 2) Jakie typy ludzi rozróżnia Cycco wśród spiskowców (Na podstawie II. mowy kat.). dom. 4) Wielkie prawdy w Odzie do młodości. szkol. 5) Miłość ojczyzny. dom. 6) Charakterystyka Miecznika w „Maryi Malczewskiego. szkol. 7) Cześnik a Rejent. dom. 8) Jak pojmuje Zaleski cel poezji. (Na podstawie wiersza Zaleskiego. Śpiew poety. szkol. 9) Charakterystyka Maryi Stuart, Słowackiego. dom. 10) Świat fantastyczny w Balladynie. szkol.

Klasa VIII. 1) Wykazać, dlaczego Wenedowie ulegli zagłódzie. (Na podstawie lektury). dom. 2) Pankracy, na tle swego obozu. szkol. 3) W jaki sposób broni się Sokrates przed sądem. dom. 4) W dziejach młodości Krasińskiego znaleźć dowody na potwierdzenie myśli:

I tyle tęcz zapalisz na swem niebie,
Ileś za młodu słońca wchłonał w siebie“ szkol.

5) Cała literatura polska wypłynęła z tego jednego wyrazu: „Ojczyzna“. dom. 6) Satyra obyczajowa w powieści i komedii naszej w XIX. w. dom. 7) Rozwój historyografii w Polsce. szkol. 8) Idee przewodnie w literaturze polskiej po r. 1863.

b) w języku niemieckim.

Klasa V. a. 1) Eine Übersetzung aus dem Polnischen. szkol. 2) Die Reise und der Tod des Ibykus (Schillers: Kraniche des Ibykus). dom. 3) Die Erziehung bei den Griechen (Nach Schul-

lektüre). szkol. 4) Der Herbst. (Ein Gemälde). dom. 5) Die Werbung Siegfrieds um die Hand Kriemhilds, (Eine Erzählung auf Grund der Lektüre). szkol. 6) Iphigenie in Tauris. (Eine Erzählung auf Grund der Schullektüre). szkol. 7) Ulands Gedicht, „Versacrum“ in Prosa zu erzählen. dom. 8) Eine Übersetzung aus dem Polnischen. szkol. 9) Die Schlacht bei Marathon (Eine Erzählung auf Grund des Unterrichtes). dom. 10) Theodor Körners Tod, (Eine Erzählung auf Grund der Schullektüre). szkol. 11) Gedankengang und Gliederung der Schillerschen Ballade „Der Taucher“. dom. 12) Die Reize des Waldes (Schilderung). szkol. 14) Der Frühling, eine Schilderung. dom. 15) Ein Gang durch Pompeji nach Schillers Elegie: „Pompeji und Herkulanum“. szkol.

Klasa V. b. 1) Eine Übersetzung aus dem Polnischen. szkol. 2) Der Schenk von Limburg (Inhaltsangabe). dom. 3) Die Erziehung bei den Griechen (Nach der Lektüre). szkol. 4) Ein Gemälde des Herbstes. dom. 5) Die Werbung Gunthers um die Hand Brunhilds. szkol. 6) Des Waldweibleins zweite Begegnung mit Hans und Grete. (Eine Erzählung auf Grund der Schullektüre). szkol. 7) Eine Übersetzung aus dem Polnischen. szkol. 8) Die Schlacht bei Marathon (Eine Erzählung auf Grund des Unterrichtes). dom. 9) Theodor Körner im Gefecht bei Gadebusch (Eine Erzählung auf Grund der Lektüre). szkol. 10) Inhalt und Grundidee des Schillerschen Gedichtes: „Der Handschuh“ dom. 11) Wie entsteht der Streit zwischen Achilles und Agamemnon. (Auf Grund des Schullunterrichtes). szkol. 12) Die Freuden des Weihnachtsfestes (Im Anschluss an die Schullektüre). dom. 13) Die Erziehung der Jugend bei den Persern. (Auf Grund der Kyrp.) szkol. 14) Andreas Hofers letzte Lebensstunde und sein Tod (Auf Grund der Schullektüre).

Klasa VI. a. 1) Inhaltsangabe und Grundidee des Uhland'schen Gedichtes „Das Glück von Edenhall. szkol. 2) Menelaus und Proteus (Nacherzählung nach der Schullektüre). dom. 3) Herwig und Ortwin melden der Kudrun die nahe Befreiung (Nach der Schullektüre). szkol. 4) Inwiefern weisen die Erzählungen vom Dornröschen und Wunschring die charakteristischen Züge des Märchens auf. (Auf Grund der Schullektüre). szkol. 5) Einfluss der Eisenbahnen auf die Kultur eines Landes (Eine

Abhandlung) dom. 6) Klopstocks Ode „Die frühen Gräber“, ihrem Stimmungs — und Gedankengehalte betrachtet. szkol. 7) Das Goethesche Wanderers Nachtlied, nach seinem Gefühlsgehalte betrachtet (Auf Grund der Schullektüre). szkol. 8) Der äussere und innere Kampf des Ritters in Schillers Ballade „Der Kampf mit dem Drachen“ (Auf Grund der Schullektüre). szkol. 9) Apotheker, sein Charakter und seine Rolle in Hermann und Dorothea (Auf Grund der Schullektüre). dom. 10) Inhalt und Deutung des Schillerschen Gedichtes. „Pegasus im Joche“. (Auf Grund der Schullektüre). szkol. 11) Wie offenbart sich Hermanns Wesen in der Unterredung mit der Mutter (Herm. u. Dor. IV. G.) Auf Grund der Hauslektüre). dom. 12) Lust und Nutzen des Fussreisens. szkol. 13) Das Wesen des Lustspiels (Im Anschluss an Minna v. Barnhelm (Auf Gr. d. Hauslektüre) szkol. 14) Gang der Handlung im Prolog, aus Schillers „Jungfrau von Orleans“ dom. 15) Der Erbkönig und der Fischer (Eine Vergleichung) szkol.

Klasa VI. b. 1) Eine Übersetzung aus dem Polnischen szkol. 2) Das Wasser eine Hauptbedingung des menschlichen Lebens. dom. 3) Schillers Gedicht „Der Graf v. Habsburg“ in Prosa zu erzählen. szkol. 4) Grimbarts Verteidigungsrede in Goethes „Reineke Fuchs“ (Auf Grund der Schullektüre). szkol. 5) Meer und Wüste (Vergleichung) dom. 6) Inhalt und Deutung des Goetheschen Gedichtes „Adler und Taube“ szkol. 7) Selbstverteidigung des Ritters in Schillers „Kampf mit dem Drachen“ (Auf Grund der Schullektüre). dom. 8) Gudruns Liebe und Hass (Nach Gudrun) szkol. 9) Soldatencharaktere in Lessings Minna von Barnhelm. (Auf Grund der Hauslektüre) dom. 10) Gedankengang und Deutung des Schillerschen Gedichtes „Die Teilung der Erde“. (Auf Grund der Schullektüre) szkol. 11) 11, 12, 13, 14 i 15 jak VI. a.

Klasa VII. 1) Bedeutung des Hildebrandsliedes. dom. 2) Siegfrieds Tod. (Nach der Schullektüre) szkol. 3) Martin Luthers Einfluss auf die Entwicklung der deutschen Sprache und Literatur. szkol. 4) Die Lage Frankreichs bei dem Auftreten der Jungfrau von Orleans (Schillers Jungfrau von Orleans) dom. 5) Böse Gesellschaften verderben gute Sitten (Eine Abhandlung) dom. 6) Hüons Lebensberuf bis zum Zusammentreffen mit Scherasmin (Wielands „Oberon“) szkol. 7) Hedwig und Jagiełło. Das Christentum in Lithauen. (Auf Grund

des Unterrichtes). dom. 8) Charakteristik einer der bedeutendsten Personen in Goethes „Iphigenie auf Tauris“. szkol. 9) Herders Leben und Wirken (Auf Grund des Unterrichters). dom. 10) Wie gelingt es Oktavio Piccolomini, Isolami und Buttler zum Abfall von Wallenstein zu bringen ? (Schillers Wallensteins Tod) szkol.

Klasa VIII. 1) Wie begründet Demetrius in Schillers gleichnamigem Drama sein Anrecht auf die Zarenkrone, szkol. 2) Der österreichische Erbfolgekrieg (Eine Abhandlung), dom. 3) Max. Piccolomini. Lebens- und Charakterbild (Schillers „Wallensteins Tod“). dom. 4) Goethes Leben und Wirken nach dem Tode Schillers. szkol. 5) Fausts Vertrag mit der Hölle (Goethes „Faust“) szkol. 6) Kannst du nicht allen gefallen durch deine Tat und dein Kunstwerk, mach es wenigen recht; vielen gefallen ist schlimm ? Schiller. dom. 7) Sapphos Leben und Charakter (Grillparzers: „Sappho“). szkol. 8) Es ist Tells Befreiung aus den Händen Gesslers, nach Schillers „Wilhelm Tell“, zu schildern.

Zagadnienia do piśmiennego egzaminu dojrzałości.

1. Zadanie łącińsko-polskie: Livius XXXIX. 51.
2. Zadanie polsko-łącińskie: Tłumaczenie: Semkowicz: Opowiadania z dziejów powsz. I. „Horacyusz Kokles, Mucyusz Scewola“ od słów: „wygnany z Rzymu Tarkwiniusz“, aż do słów: „ojczyznę miłującym ludem“.
3. Zadanie grecko-polskie: Demosthenes: *Περὶ τῶν ἐν Χερρόνησσῳ* (4—8).
4. Zadanie polskie: „Roma suis viribus ruit“.
5. Zadanie niemieckie: Ladislaus Łokietek und seine Bedeutung für die Geschichte Polens“.
6. Zadanie matematyczne:

$$x^2 + y^2 = 337$$

$$V_{1+\frac{y}{x}} = V_{\frac{30}{x}} - \frac{1}{V_x} V_{1+\frac{y}{x}}$$

2. Jaką premię trzeba składać do banku corocznie przez 18 lat z góry, aby po upływie tego czasu zapewnić sobie resztę 3250 K płatną z dołu przez 12 lat, gdy bank liczy 4% ?
3. Najdłuższy bok stożka ma 18 dm., najkrótszy 12 dm, podstawa zaś jest kołem, którego równanie jest $x^2 + y^2 - 6x - 8y - 11 = 0$
Jaka jest objętość tego stożka i pod jakim kątem nachylone są dane boki do podstawy ?

2. Jaką premię trzeba składać do banku corocznie przez 18 lat z góry, aby po upływie tego czasu zapewnić sobie resztę 3250 K płatną z dołu przez 12 lat, gdy bank liczy 4% ?
3. Najdłuższy bok stożka ma 18 dm., najkrótszy 12 dm, podstawa zaś jest kołem, którego równanie jest $x^2 + y^2 - 6x - 8y - 11 = 0$
Jaka jest objętość tego stożka i pod jakim kątem nachylone są dane boki do podstawy ?

sze współczesne, 8) Maskoff: Jesiennym wieczorem, 9) Tamten, 10) Dr. J. Zieliński: Za wolność, 11) M. Heilpern: Tajemnice przyrody, 12) J. Tur: Potwory w Średniowieczu 13) Jeske Choiński: Majaki, pow., 14) Z kulą u nogi, pow., 15) Po złote runo, pow., 16) Dlotyma: Branki w Jasyrze 6 tom., 17) Hajota: Ich syn, pow. 2 t., 18) T. T. Jeż: Sama, pow., 19) Edward Kloc, pow., 20) M. Konopnicka: Z przeszłości, 21) Krzyżanowski: Mimoza, pow., 22. M. Rodziewicz: Na fali, pow., 23) Anima villis, pow., 24) Obrazki, 25) Ona, pow., 26) J. Rogosz: Zerwane struny, pow., 27) Sewer: Starzy i młodzi, 28) Strzelbicki-Daniłowicz: Blichtr, Sceny z życia, pow. 29) J. Słowacki: Listy wyd. Leon Meyet, 30) L. Staff: Najmłodsza pieśń polska, 31) W. Gąsiorowski: Rapsody Napoleońskie, 32) T. T. Jeż: Za gwiazdką przewodnią 2 t., 33) J. Żuławski: Dyktator, 34) W. Stefanyk: Klonowe liście, tł. z ruskiego, 35) Księga pamiątkowa Maryańska, 36) Dr. A. Szelągowski: Wzrost państwa polskiego w XV. i XVI. w. 37) Śląsk i Polska wobec powstania czeskiego, 38) Walka o Bałtyk, 39) J. Brandes: H. Ibsen, 40) Archiwum do dziejów literatury oświaty w Polsce t. IX., 41) Irena: Powieść z czasów Domicyana, 42) T. Jeske Choiński: Bez wyboru, op., 43) W pętach, pow., 44) Gałęzowska: Błysk słońca, pow., 45) Po ciernistej drodze, pow., 46) Spełniło się, pow. współcz., 47) Odwet, pow. współ., 48) Wnuki, pow. współ., 49) A. Gruszecki: Rugiwojsy, pow. współ., 50) P. Guirane: Opowiadanie hist. t. j. życie Greków i Rzymian, 51) O. Hansson: Młoda Skandynawia, 52) Z. Kaczkowski: Zaklika, pow. współ., 53) Mickiewicz i Puszkina, obraz społ. polsk. i rosyj., 54) Ruskin: Królowa powietrza, studium nad greck. mytami, 55) Sewer: Świat ludowy, nowele, 56) W cieniu i słońcu, 57) Jad. Teresa: Ognisko rodzinne, 58) Walka, 59) St. Szczepanowski: Myśli o odrodzenia narodu, 60) Z. Balicki: Egoizm narodowy, 61) Z. Sarniecki: Historya literatury francuskiej, 62) K. Tetmajer: Poezye, ser. I. II. III. IV. V., 63) Gawalewicz: Szubrawcy, pow. 3 t., 64) A. Gruszecki: Krety, 65) Zwycięzcy, 66) Zwyciężeni, 67) T. T. Jeż: Którędy do szczęścia, 68) Ad. Krechowiecki: Fiat lux, obraz hist. z czasów Jadwigi i Jagiełły, 69) B. Prus: Faraon, 2 egzemplarze, 70) M. Rodziewicz: Szary proch, 71) W. Sieroszewski: Powrót, pow. z życia Syberyi wschodniej, 72) J. Turczyński: Straszna drużyna, obraz huculski, 73) H. Sienkiewicz: Listy z Afryki, 74) Listy z podróży, 75) J. Warnkówna: Jasiek Pli-

szka, op. z Poznańskiego, 76) K. Ujejski: Maraton i skargi Jeremiego 5 exem, wyd. F. Westa, 77) J. Korzeniowski: Mnich, 4 exem, wyd. F. Westa, 78) J. Kochanowski: Odprawa posłów, 5 exem, wyd. F. Westa, 79) J. Słowacki: Beniowski, 3 exem, wyd. F. Westa.

Czytelnia dla młodzieży niemiecka: 1) Grillparzer: Das goldene Vliess. 2) Sappho. 3) Libussa. 4) Ein Brudermord im Hause Habsburg (po 6 egz.). 5) Chamisso: Peter Schlemihls wundersame Geschichte. 6) Meisterwerke der Jugendliteratur: Abenteuer in Sibirien. 7) Am Bord des Sklavenhändlers. 8) Aus eigener Kraft. 9) Aus dem Wunderlande Indien. 10) Bis an den Nordpol. 11) Don Quichotte. 12) Ein Flug ins Zauberzeich. 13) Eroberung des Nordpols. 14) Grimm: Märchen für Kinder. 15) Heuffs Märchen. 16) In der Wildniss. 17) Der Karawanenwürger. 18) Onkel Thoms Hütte. 19) Die Prairie. 20) Rache des Indianers. 20) Nansen: Eskimosleben. 21) Neufeld: In Ketten des Kalifen. 22) Zachokke: Novellen.

Czytelnia dla młodzieży ruska. 1) Abgar Soltan: Pry strileckij watri. 2) Barwinskij: Istorya Ukrainy — Russy. 3) Bodiński: Ukraiński Kazky. 4) Werne: Podoroż do okoła zemli w 80 dniach. 5) Hohol: Tares Bulba. 6) Cegliński: Tato na zaruczynach, Łychyj deń. 7) Demczenko: Ukrainske wesila. 8) Zarewycz: Chłopska Dytna. 9) Zahirnia: Orleańska diwczyna. 10) Kowaliw: Rybołowy. 11) Kozaniewycz: Żytie Preczystoi Diwy Maryi. 12) Zbirnyk pisnej cerkownych. 13) Kopacz: Rodynnie żytie. 14) Lewickij: Nad czornym morem. 15) Łepkij: Opowiadania. 16) Łopatyński: Jabłocznykaz. 17) Pihulak: Werhowyński zhadky. 18) Pryhoda na hutori. 19) Stefanyk: Opowidania. 20) Szaszkiewycz: Zilnyk. 21) Szczurat: Na trymbiti.

Dary. Wydawnictwa Akademii Umiejętności, Rady Szkolnej krajowej.

Dla ubogich uczniów. Biblioteka dla ubogich uczniów ma 320 książek szkolnych. Powstała ona z darów młodzieży i rodziców, w książkach i z funduszu dla ubogich uczniów. W bieżącym roku szkolnym zakupiono 40 różnych podręczników.

Czasopisma. 1) Biblioteka Warszawska. 2) Przegląd Polski 3) Przewodnik bibliograficzny. 4) Kwartalnik historyczny. 6) Pamiętnik literacki. 7) Przegląd filozoficzny. 8) Poradnik językowy.

9) Rodzina i szkoła. 10) Eos. 11) Kosmos. 12) Wszechświat. 13) Zeitschrift für österr. Gymnasien. 14) Lehrproben u. Lehrgänge. 15) Neue Jahrbücher f. d. classische Altertum. 16) Österr. ung. Revue. 17) Zeitschrift f. d. physik. u. chem. Unterricht. 18) Zeitschrift für math. Unterricht. 19) Archeologischer Anzeiger.

Ruch w czytelní polskiej uczniów.

L. uczniów			L. książek
Klasa	IIIa.	36	223
„	IIIb.	27	112
„	IIIc.	25	114
„	IVa.	31	258
„	IVb.	31	216
„	Va.	27	249
„	Vb.	29	244
„	VIa.	29	428
„	VIb.	19	122
„	VII.	36	302
„	VIII.	16	95
Razem			2363

2. Zbiory geograficzne.

Zawiaadowca: Prof. *Adam Kłodziński*.

1) Majerski: Mapa ścienna Polski (2 egz.). 2) Kornmann: Mapa powiatu i miasta Jarosławia (15 egz.). 3) Felkl: glob ziemski. 4) Gaebler: Afryka. 5) Ameryka. 6) Niemcy. 7) Bamberg: Rosya. 8) Ludt: Mapa do dziejów biblijnych.

3. Gabinet fizykalny

Zawiaad. Prof. *J. Janiów*.

1) Manometr Weinholda, 2) Baterye chromowe, 3) szafka z przyrządami do pracowni w gabinecie, 4) Piezometer Oersted'a,

5) Bolometr, 6) Model oka ludzkiego, 7) Model ucha ludzkiego, 8) Flaszka na tlen z manometrem i wentylem redukującym ciśnienie, 9) Mikrotelefon.

4. Gabinet historii naturalnej.

Zawiadowca: Nauczyciel *Józef Piątkowski*
w II. półr. zast. n. *Gustaw Kreiner.*)

Do działu zoologicznego zakupiono: 3 preparaty anatomiczne, 31 okazów wypchanych i tablice ścienne Düringen'a Graessner'a, Schatza, Tümpela b) do działu botanicznego: 4 modele, c) do działu mineralogicznego: kolekcję soli kamiennej, skalę twardości i kolekcję 70 minerałów skryształizowanych.

5. Gabinet archeologiczny.

Zawiadowca: Prof. *Władysław Krukowski.*
Modele: 1) sagum, 2) paludamentum, 3) peplos.
Obrazy: Apollo, Hera, Artemis.
Dzieła: Presuhn: Pompei, Dieterich: Pulcinella.
Jordan: Forma urbis Romae.

6. Gabinet rysunkowy.

Zawiadowca: Prof. *Gustaw Otręba.*

Model gruszki. Sześć modeli do początkowej nauki w malarstwie.

7. Instrumenta muzyczne.

Zawiadowca: zast. n. *Jul. Adamski.*

Instrumentów dla orkiestry szkol. 10. Nuty.

5) Bolometr, 6) Model oka ludzkiego, 7) Model ucha ludzkiego, 8) Flaszka na tlen z manometrem i wentylem redukującym ciśnienie, 9) Mikrotelefon.

4. Gabinet historii naturalnej.

Zawiaadowca: Nauczyciel *Józef Piątkowski*
w II. półr. zast. n. *Gustaw Kreiner.*)

Do działu zoologicznego zakupiono: 3 preparaty anatomiczne, 31 okazów wypchanych i tablice ścienne Düringen'a Graessner'a, Schatza, Tümpela b) do działu botanicznego: 4 modele, c) do działu mineralogicznego: kolekcję soli kamiennej, skalę twardości i kolekcję 70 minerałów skrzystalizowanych.

5. Gabinet archeologiczny.

Zawiaadowca: Prof. *Władysław Krukowski.*

Modele: 1) sagum, 2) paludamentum, 3) peplos.

Obrazy: Apollo, Hera, Artemis.

Dzieła: Presuhn: Pompei, Dieterich: Pulcinella.

Jordan: Forma urbis Romae.

6. Gabinet rysunkowy.

Zawiaadowca: Prof. *Gustaw Otręba.*

Model gruszki. Sześć modeli do początkowej nauki w malarstwie.

7. Instrumenta muzyczne.

Zawiaadowca: zast. n. *Jul. Adamski.*

Instrumentów dla orkiestry szkol. 10. Nuty.

Popis gimnastyczny odbył się dnia 2. czerwca b. r. w parku miejskim, w czasie którego przygrywały orkiestra i kapela gimnazjalna. W popisie tym, którego program był bardzo urozmaicony i zajmujący, dali uczniowie dowody wielkiego postępu i karności.

Orkiestra gimnazjalna, założona w ubiegłym roku, rozwija się bardzo pomyślnie. W tym roku wprowadzono naukę i na instrumentach rzniętych. Na instrumentach dętych gra 47; smyczkowych 48 uczniów. Kierownikiem orkiestry jest prof. **Jul. Adamski**. Ćwiczenia odbywały się cztery razy w tygodniu w godzinach popołudniowych, a stojący na czele grających, uczeń kl. VI. Łowicki Władysław, był również chętnie pomocnym w udzielaniu nauki młodszym kolegom w orkiestrze.

Popis gimnastyczny odbył się dnia 2. czerwca b. r. w parku miejskim, w czasie którego przygrywały orkiestra i kapela gimnazjalna. W popisie tym, którego program był bardzo urozmaicony i zajmujący, dali uczniowie dowody wielkiego postępu i karności.

Orkiestra gimnazjalna, założona w ubiegłym roku, rozwija się bardzo pomyślnie. W tym roku wprowadzono naukę i na instrumentach rzniętych. Na instrumentach dętych gra 47; smyczkowych 48 uczniów. Kierownikiem orkiestry jest prof. **Jul. Adamski**. Ćwiczenia odbywały się cztery razy w tygodniu w godzinach popołudniowych, a stojący na czele grających, uczeń kl. VI. Łowicki Władysław, był również chętnie pomocnym w udzielaniu nauki młodszym kolegom w orkiestrze.

J. Gąsior kl. V: Życie w otchłaniach morskich.

Kierownikiem był do stycznia włącznie, prof. **Piątkowski**, poczem prof. **Kreiner**.

Koło higieniczne odbyło zebrań 6. Przeciętna liczba obecnych 15. Referaty wygłosili:

Cząstka kl. VIII: Nasze napoje podniecające ze stanowiska higieny.

Landau kl. VI: Hygiena żywienia się.

Buniowski kl. VI: Hygiena w życiu codziennem.

Kuśnierz kl. V: Hygiena palenia.

Prymon kl. V: Nasze pokarmy ze stanowiska hyg.

Rosenblüth kl. V: Hygiena szkolna.

Kierownikiem koła był prof. **Podgórski**.

Koło historyczne odbyło zebrań 10, obecnych 20 ucz. Referaty wygłosili:

Socha VIII. kl., Paluch VIII. kl., Zygmunt VIII. kl., Osip VIII kl., o Piaście.

Bałuciński kl. VII: Rozwój systemów rządowych.

Osip kl. VII: Parlamentaryzm w Anglii.

Rosenblüth kl. V: Rozwój stosunków społeczno-politycznych w Atenach.

Mirłyński kl. V: Rozwój pojęć religijnych w Indyach.

Rozwój demokracji ateńskiej.

Dzieje związku delickiego.

Żuławski kl. V: Rozwój stosunków społecznych w Polsce.

Cieply kl. VII: Rozwój stosunków politycznych w Polsce.

Bałuciński kl. VII: Rozwój terytoryalny Polski.

Kierownik koła prof. **Kłodziński**

Koło literackie odbyło 9 zebrań — przeciętna ilość obecnych 30. Referaty wygłosili:

St. Strzelecki kl. VIII: Jan Kasprowicz.

Związek kl. V: Pan Tadeusz, jako epos narodowe.

Zawada kl. VII: J. Kasprowicz.

„ Eliza Orzeszkowa.

Opióła kl. VIII: Historia dramatu i teatru w Polsce.

Muszyński kl. VIII: Dramat doby najnowszej.

Damm kl. VII: Reformacja w Polsce.

Browiński kl. VIII: Ruch umysłowy w Polsce po r. 1860.
Kierownikiem koła był prof. Kantor.

Oprócz tego wydział czytelní zajmował się uczczeniem rocznic narodowych.

W dniu 29 list. 1906 wzięła młodzież udział w rannem nabożeństwie, a po południu zebrana w sali czytelní, wysłuchała referatu Stefana Strzeleckiego z kl. VIII: Powstanie listopadowe. Chór odśpiewał dwie pieśni patryotyczne.

Tak samo uczcił rocznicę powstania styczniowego, bitwy Racławickiej, a 3. maja urządzono po południu pochód wraz z muzyką pod krzyż pamiątkowy na Głęboce, gdzie przemówił do uczniów prof. szk. realnej M. Gonet.

Kurator:

J. Kantor.

Browiński kl. VIII: Ruch umysłowy w Polsce po r. 1860.
Kierownikiem koła był prof. Kantor.

Oprócz tego wydział czytelni zajmował się uczczeniem rocznic narodowych.

W dniu 29 list. 1906 wzięła młodzież udział w rannem nabożeństwie, a po południu zebrana w sali czytelni, wysłuchiwała referatu Stefana Strzeleckiego z kl. VIII: Powstanie listopadowe. Chór odśpiewał dwie pieśni patryotyczne.

Tak samo uczcił rocznicę powstania styczniowego, bitwy Racławickiej, a 3. maja urządzono po południu pochód wraz z muzyką pod krzyż pamiątkowy na Głęboce, gdzie przemówił do uczniów prof. szk. realnej M. Gonet.

Kurator :

J. Kantor.

VII.

Ważniejsze rozporządzenia Władz szkolnych.

1) C. k. Rada szkol. kraj. okólnikiem z dn. 16. września 1906 l. 36205, aby w myśl rozporz. Pana Ministra W. i Ośw. z dn. 9. czerwca 1906 l. 9653 żądać od każdego prywatysty katolickiego wyznania przed przypuszczeniem go do egzaminu prywatnego, świadectwa wydanego przez katolickiego duchownego, że dany uczeń pobierał naukę religii w zakresie przepisany przez odnośne plany naukowe, tudzież odbywał praktyki religijne.

2) C. k. Rada szkol. kraj. okólnikiem z dn. 31. grudnia 1906 l. 57808, podaje reskrypt c. k. Ministerstwa W. i Ośw. z dn. 15. listop. 1906 l. 9180, by przy zakupie środków naukowych uwzględniano w pierwszym rzędzie firmy tutejszo-krajowe.

3) C. k. Rada szkol. kraj. okólnikiem z dn. 12. stycz. 1907 l. 55699, podaje reskrypt c. k. Min. W. i O. co do potwierdzania przez Dyрекcyę kwitów dla stypendystów.

Dnia 1. grudnia odbył się staraniem uczniów klas wyższych uroczysty wieczór muzykalno-wokalny ku czci Adama Mickiewicza.

W dniu 11. stycznia 1907 r. przeprowadził lustrację nauki rysunków c. k. Inspektor szkół P. Antoni Stefanowicz.

Dnia 5. lutego odbył się egzamin dojrzałości poprawczy pod przewodnictwem Dyrektora zakładu. Za dojrzałych uznano: Adamczaka Wojciecha i Bilińskiego Piotra.

W dniu 19. marca, jako w drugą rocznicę zgonu ś. p. Józefa Wójcika, Dyrektora tutejszego zakładu, odprawiono nabożeństwo żałobne w kaplicy szkolnej za spokój jego duszy i za ś. p. Hipolita Neuwirtha i Franciszka Załuskiego, zmarłych w bieżącym roku, a pracujących lat poprzednich w tutejszym zakładzie.

Dnia 3. maja odbyło się na pamiątkę Konstytucji 3 maja w kościele parafialnym o 8-ej z rana uroczyste nabożeństwo, w którym wzięło udział Grono nauczycielskie wraz z młodzieżą zakładu.

Piśmienny egzamin dojrzałości, odbył się w dn. 13--18 maja, ustny zaś w dniach 27--31 maja pod przewodnictwem Dyrektora c. k. gimn. II. we Lwowie P. Ferdynanda Bostla.

Dnia 21. czerwca zmarł, z powodu nieszczęśliwego wypadku w czasie kąpieli w Sanie, uczeń klasy IIIa

ś. p. Buczkowski Ottokar

powszechnie lubiany przez kolegów i nauczycieli. Za spokój duszy jego odprawiono nabożeństwo żałobne w kaplicy gimnazjalnej.

Dnia 28. czerwca uczestniczyła młodzież szkolna w nabożeństwie żałobnem za spokój duszy ś. p. cesarza Ferdynanda I.

Rok szkolny zakończono dnia 29. czerwca uroczystem nabożeństwem dziękczynnem i rozdaniem świadectw.

IX. STATYSTYKA.

(Liczba u góry oznacza ilość prywatystów).

	K L A S A																		Razem						
	I			II			III			IV			V			VI				VII			VIII		
	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c		a	b	c	a	b	c
1. Liczba uczniów.																									
Z końcem r. szk. 1905/6 było . . .																									
Na początku roku szkolnego 1905/6 . . .																									
W ciągu roku wstąpiło . . .																									
Ogółem przyjęto . . .																									
a) z tutejszego zakładu																									
a) z promocyą klasy niższej . . .																									
b) repetentów . . .																									
b) z innych zakładów																									
a) z promocyą klasy niższej . . .																									
b) repetentów . . .																									
c) na podstawie egzam. wstęp. i po przerwie																									
Razem .																									
Zmiany w ciągu roku szkolnego																									
a) W ciągu roku wystąpiło . . .																									
b) po wystąpieniu przeszło na prywatystów																									
Jest z końcem roku szkolnego																									
A) Według miejsca urodzenia było																									
Z miasta Jarosławia																									
Z powiatów okolicznych (Jarosław, Cieszanów,																									
Przeworsk, Łańcut) . . .																									
Z innych powiatów Galicji . . .																									
Z Przedlitawii . . .																									
Z zagranicy i Królestwa Polskiego																									
Z cesarstwa Rosyjskiego . . .																									
Z Ameryki . . .																									
Razem .																									

		K L A S A																		Razem		
		I			II			III			IV			V			VI				VII	VIII
		a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c			
Według miejsca pobytu rodziców lub opiekunów było:		28 ¹	10 ¹	25 ²	24 ¹	12	18	20 ¹	15 ¹	16 ¹	26	11 ¹	15 ¹	8	14 ¹	11	18	7	278 ¹¹			
miejscowych		12 ¹	35	21	12	27	23	17	17	15	18	35 ¹	17	25 ²	15	14	23 ²	21	347 ⁶			
zamiejscowych		40 ²	45 ¹	46 ²	36 ¹	39	41	37 ¹	32 ¹	31 ¹	44	46 ²	32 ¹	33 ²	29 ¹	25	41 ²	28	625 ²⁰			
Razem .																						
Według wyznania religijn. było:																						
religii rzym. katol.		25 ¹	18 ¹	46 ²	25	19	41	23	19	31 ²	34	34 ²	25	23 ²	17	15	28	17	440 ¹⁰			
" orm. katol.		1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1			
" grecko-katol.		—	27	—	—	20	—	—	13 ¹	—	—	12	—	10	—	10	6	7	105 ¹			
" ewangelickiej		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
" mojżeszowej		14 ¹	—	—	11 ¹	—	—	14 ¹	—	0 ²	10	—	7 ¹	—	12 ¹	—	7 ²	4	79 ⁹			
Razem .		40 ²	45 ¹	46 ²	36 ¹	39	41	37 ¹	32 ¹	31 ¹	44	46 ²	32 ¹	33 ²	29 ¹	25	41 ²	28	625 ²⁰			
Według języka ojczystego było:																						
Polaków		40 ²	26 ¹	46 ²	36 ¹	22	41	37 ¹	20	31 ¹	44	38 ²	32 ¹	26 ²	29 ¹	17	35 ²	25	545 ¹⁹			
Rusinów		—	19	—	—	17	—	—	12 ¹	—	—	8	—	7	—	8	6	3	80 ¹			
Niemców		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Razem .		40 ²	45 ¹	46 ²	36 ¹	39	41	37 ¹	32 ¹	31 ¹	44	46 ²	32 ¹	33 ²	29 ¹	25	41 ²	28	625 ²⁰			
Wiek uczniów																						
lat 11 miało		12 ¹	13 ¹	6 ¹	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	31 ³		
" 12 "		11 ¹	6	8 ¹	8	8	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50 ²			
" 13 "		9	12	16	13	8	7	5	4	3 ²	13	5 ¹	—	—	—	—	—	—	77 ²			
" 14 "		5	6	9	6 ¹	12	9	14 ¹	7 ¹	8 ¹	11	7	5	—	—	—	—	—	94 ⁵			
" 15 "		3	8	5	6	3	8	5	6	11	9	7	12	7 ¹	7 ¹	10	2	—	75			
" 16 "		—	—	1	3	4	6	8	8	9	7	12	7 ¹	7 ¹	10	2	—	—	84 ²			
" 17 "		—	—	1	—	4	2	3	6	3 ¹	7	11	10	6	4	5	5	—	67 ¹			
" 18 "		—	—	—	—	—	—	1	1	1	4	7	6	9 ¹	5 ¹	3	10 ¹	3	50 ³			
" 19 "		—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	4 ¹	4	6	6	7	14 ¹	11	56 ²			
" 20 "		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	3	6	5	20			
ponad lat 20 miało		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	5	6	9	21			
Razem .		40 ²	45 ¹	46 ²	36 ¹	39	41	37 ¹	32 ¹	31 ¹	44	46 ²	32 ¹	33 ²	29 ¹	25	41 ²	28	625 ²⁰			

K L A S A															Razem
I			II			III			IV			V			Razem
a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	
4	6	5	1	5	4	8	5	—	5	2	—	2	2	3	53
4	6	5	—	4	4	5	5	—	5	2	—	2	2	3	48
—	—	—	1	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	4
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
4	—	3	4	1	6	1	3	—	5	4	—	6	—	—	46
33	35	38	31	34	30	43	36	—	26	36	—	24	26	33	485
2	4	2	2	3	—	4	4	—	3	2	—	1	3	3	42
5	4	2	2	1	4	2	6	—	3	2	—	1	—	—	37
44	43	45	39	39	40	50	49	—	37	44	—	31	30	38	610
3	3	4	4	1	3	5	1	2	4	4	—	3	3	6	50
21	27	32	24	30	31	28	22	15	37	33	—	17	21	15	425
2	1	1	2	2	2	4	1	1	1	1	—	1	1	3	21
8	8	6	3	5	4	2	4	4	4	7	—	4	2	3	61
6	6	3	3	1	1	1	4	8	1	5	—	1	5	2	60
—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	1	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	3
40	45	46	36	39	41	37	32	31	44	46	—	32	33	29	625
—	—	—	—	18	—	1	7	—	—	11	—	—	9	—	81
13	15	16	18	16	14	—	38	32	44	46	—	—	—	5	315
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	92
21	23	27	20	25	19	9	6	20	17	12	—	7	5	6	235
3	—	2	3	2	5	5	1	5	1	4	—	4	1	3	48
6	—	7	5	—	3	—	2	2	7	4	—	—	—	—	36
2	—	3	7	1	2	5	1	1	3	6	—	3	5	1	47
—	—	—	1	2	—	10	—	4	3	2	—	5	3	3	48

II. Klasyfikacja uczniów.

Uzyskanie klasyfikacji za II. półr. szk. 1905/6

Do egzaminu poprawczego przeznaczono

z tych zdało egzamin

nie zdało egzaminu.

nie zgłosiło się

Ostateczny wynik klasyfikacji za r. szk. 1905/6

Stopień celujący otrzymało

" pierwszy

" drugi

" trzeci

Razem

III. Klasyfikacja za II. półr. r. szk. 1906/7.

Stopień celujący otrzymało

" pierwszy

" drugi

" trzeci

do egzam. poprawczego przeznaczono

do " uzupełniającego

klasyfikację zawieszono

Razem

IV. Frekwencja na naukę przedmiotów nadobow.

a) język ruski

b) dzieje ojczyste

c) kaligrafia

d) geometria wykresna

e) gimnastyka

f) śpiew

g) rysunki

h) muzyka instrumentalna I) smyczkowa

2) dęta

		K L A S A																Razem								
		I			II			III			IV			V			VI			VII			VIII			
		a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a		b	a	b	a	b	a	b	
V. Opłata szkolna.		26	24	13	9	3	4	1	6	7	8	9	7	3	5	6	12	2	145							
Opłatę szkolną po 30 K. złożyło w I. półr.		7	7	4	12	11	8	11	9	13	13	10	9	7	12	12	14	4	163							
Uwolnionych od " " " " opłaty szkolnej było w I. półr.		21	26	40	31	37	37	37	32	31	38	37	27	32	24	20	30	26	527							
" " " " " " w II. "																										

Część datków w czasie uroczystości Mickiewicz.	36	„	20	„
„ „ na przedstawieniu „Jasełek“	126	„	34	„
WP. Drohojowska Broniśł.	8	„	00	„
„ X. Gądyłowski Leon	10	„	00	„
„ Gostomski Wład. c. i k. mąjor	10	„	00	„
„ Hoffmann Franciszek	3	„	52	„
„ Łoziński Józef	2	„	00	„
„ X. Markiewicz Marcelli	2	„	00	„
„ X. Pohorecki Emilian	5	„	00	„
„ Rapalski Hen.	4	„	00	„
„ Voecke c. i k. podpułk.	10	„	00	„
„ Wiśniewski Ludwik	23	„	40	„
„ Rohm Józef 50 ⁰ / ₀ opust za pobrane leki	24	„	30	„
„ Wehlfeld Józef 20 ⁰ / ₀ „ „ „ „	2	„	54	„
Zwroty pożyczek od uczniów	250	„	00	„
Składka w czasie nabożeństwa w kaplicy przez uczniów rzym. katol. i przygodne	115	„	52	„
Razem	1244	K.	15	h.

Rozchód.

Ubrania i obówie	421	K.	20	h.
Książki do nauki	120	„	00	„
Zapomogi bezwrotne	31	„	90	„
Fundusz na cele muzyki instrumentalnej	200	„	00	„
Leki w aptece WP. Rohma	58	„	78	„
„ „ „ Wyszatyckiego	12	„	72	„
Wypożyczono uczniom	303	„	00	„
Razem	1147	K.	60	h.

Stan kasy dn. 20 czerwca 1907 wynosił 96 K. 55 h.

Stałej pomocy lekarskiej udzielali uczniom bezinteresownie z wielką gotowością, uproszeni przez Dyrekcyę, WP. Dr. Müller, kierownik szpitala, i Dr. Salo Rossberger.

Ze zbioru podręczników szkolnych wypożyczył zawiadowca
prof. A. Janik

z kl. I. uczniom 31 dzieł 72			
II.	„	20	„ 56
III.	„	19	„ 40
IV.	„	18	„ 44
V.	„	12	„ 40
VI.	„	14	„ 38
VII.	„	15	„ 24
VIII.	„	7	„ 26.

Fundusz na orkiestrę gimnazjalną.

A)

Orkiestra na instrumentach dętych liczyła uczniów 48, na smyczkowych uczniów 47. Zakupiono w b. r. 10 instrumentów i 4 szkoły muzyczne.

Według inwentarza jest instrumentów 36, łącznej wartości 1414 K. 20 h.

B) DOCHÓD.

Pozostałość kasowa z r. 1906	.	.	.	6 K. 18 h.
Fundusz na gry i zabawy	.	.	.	60 „ 00 „
Fundusz pomocy koleżeńskiej	.	.	.	200 „ 00 „
Datki w czasie uroczystości Mickiewiczowskiej	.	.	.	200 „ 00 „
Datki w czasie przedstawienia Jasełek	.	.	.	100 „ 00 „
Towarzystwo opieki nad młodzieżą	.	.	.	60 „ 00 „
Skarb Hr. Stan. Tarnowskiego w Rudniku	.	.	.	20 „ 00 „
WP. Albrecht L.	.	.	.	2 „ 00 „
„ Brzeziński St.	.	.	.	2 „ 00 „
„ Dr. Czyżewicz Wł.	.	.	.	5 „ 00 „
„ Dr. Fechter T.	.	.	.	4 „ 00 „
„ Gawlik Ant.	.	.	.	2 „ 00 „
„ X. Gądyłowski L. z Przeworska	.	.	.	10 „ 00 „
„ Hoffmann z Jarosławia	.	.	.	1 „ 68 „
„ Hoffmann z Rudnika	.	.	.	3 „ 00 „
„ Miziura And.	.	.	.	2 „ 00 „
„ Myczkowski Stefan	.	.	.	5 „ 00 „
„ Rohm Józef	.	.	.	2 „ 00 „
„ Dr. Segal Adolf z Rawy	.	.	.	12 „ 00 „
„ Thumim M.	.	.	.	5 „ 00 „
„ Tychoniewicz Stan.	.	.	.	15 „ 00 „
„ Dr. Wortmann I.	.	.	.	2 „ 00 „
„ Zalasieński Stan.	.	.	.	10 „ 00 „
Zwrot za naprawę	.	.	.	3 „ 00 „

Razem 731 K. 86 h.

C) ROZCHÓD.

Za udzielanie nauki 2 sierżantom z muzyki woj.	51 K. 80 h.
Zakupno instrumentów	94 „ 66 „
Naprawa	34 „ 12 „
Nuty	35 „ 30 „
Żaludowi za instrumenta (rata)	400 „ 00 „
Razem	615 K. 88 h.

Stan kasy dn. 20 czerwca 1907. . 115 K. 98 h.

D) Stan bierny wynosił w 1906 r. . . 598 K. 20 h.
 Spłacono 400 „ 00 „
 Ogólny dług wynosi 198 K. 20 h.

Wszystkim Dobrodziejom i Ofiarodawcom składa Dyrekcyja zakładu imieniem uczącej się młodzieży najszczerze podziękowanie.

J. Adamski

X. Lisiński

X. Dr. Czopor

I. Rychlik.

Szumski Stefan
Traska Antoni
Uszakiewicz Franciszek

Żuniak Józef
Nowotarska Władysława (pryw.)

Stopień drugi otrzymało uczniów 1, stopień trzeci 8, do egzaminu poprawczego z jednego przedmiotu po feryach przeznaczono 6.

Klasa I c.

Bałuciński Stanisław
Budzianowski Włodzimierz
Duda Karol
Dunikowski Alfred
Dyszyński Marceli
Dierżyński Henryk
Folwarczny Henryk
Hans Tadeusz
Harassek Maryan
Hejnosz Wojciech
Kamiński Józef
Karasiński Wiktor
Kawecki Adolf
Kobyłczyk Albin
Kuźniar Jan
Łańcucki Szczepan
Mackiewicz Czesław
Markowski Julian
Matuszek Józef

Mrozek Tadeusz
Pacak Franciszek
Pasięka Maryan
Pękala Michał
Podwiński Stanisław
Roga Błażej
Schmied Józef
Sudoł Franciszek
Thomas Jan
Trojan Stanisław
Wit Michał
Woźniakowski Stanisław
Wójcik Adam
Wójcik Roman
Zygmunt Adam
Zygmunt Walenty
Żeglicki Kazimierz
Górniewiczówna Irena (pryw.)
Mirtyńska Romana (pryw.)

Stopień drugi otrzymało uczniów 1, stopień trzeci uczniów 6, do egzaminu poprawczego z jednego przedmiotu przeznaczono po feryach 3.

Klasa II a.

Altschüler Adolf
Bańkowski Rudolf
Beer Izrael
Czeszyk Dominik
Czubryt Julian
Friedberg Mieczysław
Gottlieb Ignacy
Hoffmann Ferdynand
Janik Izidor
Kopecki Stefan
Kość Jan

Kret Kazimierz
Lind Jonas
Marbach Karol
Neuberg Ignacy
Nietrzeba Karol
Nykiel Marcin
Pachter Artur
Polz Stefan
Rutowicz Stanisław
Sandbank Maurycy
Smoleń Mieczysław

Sołyk Franciszek
Stierer Adolf
Urbański Maryan
Ways Adam

Weisstein Paweł
Załuski Marcin
Überallówna Elsa (pryw.)

Stopień drugi otrzymało uczniów 2, stopień trzeci 3, do egzaminu po-
prawczego przeznaczono 3.

Klasa II b.

Bielecki Bazyli
Bonk Maryan
Czajkowski Eugeniusz
Dyrkacz Franciszek
Federkiewicz Ignacy
Gancarz Bolesław
Głab Tadeusz
Gruca Adan
Jagodziński Antoni
Janiszewski Jan
Konieczny Jan
Kotowski Włodzimierz
Kornafel Jan
Kowalczyk Piotr
Krajczyk Włodzimierz
Kuzniar Wincenty

Kruba Michał
Naróg Franciszek
Petrowski Edward
Polański Stefan
Simko Jan
Śpiewak Wojciech
Szkotnicki Kazimierz
Szumski Roman
Szuptał Julian
Trzos Edward
Trusz Aleksander
Trusz Roman
Wielowiejski Franciszek
Wilczyński Józef
Zajac Franciszek

Stopień drugi otrzymało uczniów 2, stopień trzeci 5, do egzaminu po-
prawczego przeznaczono 1.

Klasa II c.

Cząstka Jan
Czerwiński Władysław
Dunikowski Edward
Fuczek Stanisław
Gąsiorowski Stanisław
Gdulewicz Stanisław
Glanz Jan
Górski Stanisław
Gostomski Stefan
Imiela Maurycy
Jędruch Stanisław
Krogulski Tadeusz

Kruczek Julian
Kula Stanisław
Maciejak Jan
Marcinowski Wacław
Miara Bronisław
Niemczycki Jan
Paż Józef
Pikulski Antoni
Płes Piotr
Płonka Stanisław
Podolak Józef
Poprawski Michał

Puć Marcin
Sanak Tadeusz
Siuzdak Zygmunt
Sokalski Jan
Steinbach Antoni

Szłapa Roman
Tworek Tomasz
Wydra Andrzej
Zając Karol
Ziemniak Roman

Stopień drugi otrzymało uczniów 2, stopień trzeci 4, do egzaminu po-prawczego przeznaczono 1.

Klasa III a.

Argasiński Edward
Bleicher Michał
Borowicz Mieczysław
Ciećkiewicz Maryan
Dyszyński Jan
Folwarczny Stefan
Freier Józef
Grenzbauer Henryk
Karut Stanisław
Keitsch Szymon
Kirschbaum Ignacy
Kisiel Wojciech
Kościółek Antoni
Kurzman Markus
Łuc Józef
Macak Antoni
Majewski Jan

Milli Tadeusz
Ornstein Abraham
Pieniążek Wojciech
Piestrak Zdzisław
Radziszewski Zenon
Raff Jakób
Rossberger Romuald
Rosenblüth Leon
Rosenblüth Markus
Sawicki Ludwik
Schneebaum Józef
Słowik Edmund
Stahl Leon
Tanzmann Markus
Więckowski Erwin
Wilczek Stanisław
Feldmannówna Augusta (pryw.)

Stopień drugi otrzymało uczniów 0, stopień trzeci 2, do egzaminu po-prawczego 1, odroczone klasyfikację z powodu choroby 1.

Klasa III b.

Bryliński Emilian
Fikus Alojzy
Fikus Henryk
Hołowacz Mikołaj
Hrycyk Mirosław
Karaś Franciszek
Karasiński Józef
Kondro Stefan
Łysowski Jakób

Maj Jan
Makowej Leon
Maksym Jan
Mandryk Michał
Marszałek Tomasz Adam
Ostřihansky Karol
Piątkiewicz Józef
Pietrzak Tadeusz
Senatowicz Jan

Świst Tomasz
Szawarzyński Jan
Szczepanik Józef

Wojtar Kazimierz
Zając Maryan

Stopień drugi otrzymało uczniów 1, stopień trzeci 4, do egzaminu po-
prawczego przeznaczono 5.

Klasa III c.

Buczek Jan
Czauderna Tadeusz
Doleżał Józef
Furtek Stanisław
Gwizda Bolesław
Kołodziej Aleksander
Kornafel Władysław
Kosiba Adam
Krogulski Władysław
Krzyśków Antoni

Łuc Jan
Małach Stanisław
Noworal Jan
Obara Franciszek
Romankiewicz Wiktor
Ważny Błażej
Wójcik Józef
Meiselsówna Irena (pryw.)
Meiselsówna Leonia (pryw.)

Stopień drugi otrzymało uczniów 1, stopień trzeci 4, do egzaminu po-
prawczego przeznaczono 8, odroczone klasyfikację 1.

Klasa IV a.

Bańkowski Seweryn
Bilicz Karol
Bągiel Waleryan
Chamaides Benno
Dobrzyński Zdzisław
Dunikowski Kazimierz
Durkalec Krzysztof
Galler Józef
Gazda Julian
Głuszak Franciszek
Hausmann Ignacy
Hüscher Zygmunt
Iwasieńko Kazimierz
Kądziołka Jan
Kopystyński Stanisław
Kulpa Michał
Lipiński Henryk
Matz Witold

Mazur Jan
Mazur Maryan
Michno Władysław
Niemczyk Antoni
Niżnik Andrzej
Nowakowski Józef
Nowakowski Władysław
Opioła Leon
Piziak Stanisław
Porczak Józef
Rosenblüth Zygmunt
Sann Otto
Schorr Pinkas
Siara Stanisław
Sikora Adolf
Turnheim Dawid
Warchał Józef
Weiss Seweryn

Wieselthier Leopold
Wilk Ignacy
Wilk Jan

Wojtaś Karol
Zieliński Tadeusz

Stopień drugi otrzymało uczniów 1, stopień trzeci —, do egzaminu poprawczego przeznaczono 1, nieklasyfikowano 1.

Klasa IV b.

Białowąs Antoni
Blok Ignacy
Brożbar Piotr
Bukowy Antoni
Cielecki Jan
Drabik Józef
Gradowski Jan
Groch Michał
Homa Franciszek
Humelich Tomasz
Jagięła Jan
Karasiński Stanisław
Kłós Franciszek
Kołodrubec Jan
Koniuszko Antoui
Kopecki Jerzy
Kuzniar Antoni
Lindert Ferdynand
Łańcucki Jan

Makowej Michał
Markiewicz Józef
Mełtech Bronisław
Mirtyński Adam
Osada Henryk
Reising Franciszek
Rydzik Karol
Sawa Jan
Siara Józef
Sobaszko Jakób
Strzelecki Bolesław
Szkolnik Michał
Szurlewicz Tadeusz
Szylar Michał
Warecha Teobor
Wąsacz Paweł
Wójcik Klemens
Zawilski Tadeusz
Wolski Jan Kanty (prywatnie)

Stopień drugi otrzymało uczniów —, stopień trzeci 4, do egzaminu poprawczego przeznaczono 5.

Klasa V a.

Dziwota Władysław
Gawel Władysław
Gąsior Józef
Hanas Franciszek
Jagięła Franciszek
Janas Franciszek
Kamiński Antoni
Karpiński Zdzisław

Kowalski Brouisław
Kupfermann Baruch
Mach Józef
Markowski Maryan
Mikiewicz Wojciech
Mirtyński Zygmunt
Misiąg Ignacy
Motowidełko Franciszek

Rosenblüth Alfred
Szajowski Maryan
Tabaka Michał

Teitel Arnold
Kauftheil Charlotta (pryw.)

Stopień drugi otrzymało uczniów 1, stopień trzeci 7, do egzaminu poprawczego przeznaczono 1, zawieszono klasyfikację 1, odroczone z powodu choroby 1.

Klasa V b.

Bawankiewicz Aleksander
Buniowski Michał
Byra Franciszek
Czech Władysław
Dyhdalewicz Teofil
Fleszar Alfred
Goch Kazimierz
Karasiński Zygmunt
Kubaka Marcin
Kulpa Stanisław
Moszczański Andrzej
Niemiec Józef

Perenc Stanisław
Podhorecki Antoni
Polański Jerzy
Pretorius Emil
Prymon Andrzej
Samolewicz Jan
Sokalski Tomasz
Sroczyński Karol
Stachurski Józef
Steindl Witold
Szykuła Tomasz
Wolańczyk Wojciech

Stopień drugi otrzymało uczniów 1, stopień trzeci 2, do egzaminu poprawczego przeznaczono 5, z powodu choroby odroczone klasyfikację 1.

Klasa VI a.

Landau Adolf
Abend Józef
Bernstein Leon
Blumenfeld Maksymilian
Cyran Tomasz
Deiches Zygmunt
Engelberg Zygmunt
Gawron Walenty
Harlender Jan
Holländer Abraham
Kamiński Franciszek
Keller Jan
Krysa Wojciech
Kurzmann Izidor

Leja Jan
Manheim Leibik
Manheim Natan
Mańkowski Aureli
Matuszek Jan
Myczkowski Stanisław
Partykiewicz Augustyn
Pomeranz Juliusz
Reichert Wincenty
Reif Tadeusz
Rosberger Maksymilian
Siuzdak Julian
Wieczorkiewicz Józef

Stopień drugi otrzymało uczniów —, stopień trzeci —, do egzaminu poprawczego przeznaczono 2.

Klasa VI b.

Gądyłowski Ludwik	Noskiewicz Jan
Giliciński Włodzimierz	Podolak Piotr
Grubski Jan	Stoporzyński Wincenty
Kutarski Józef	Szkołnik Jan
Lam Kazimierz Stanisław	Tumidajski Julian
Liśkiewicz Antoni	Wań Leon
Łowicki Władysław Wiktor	Wiśniowski Antoni
Łucyk Paweł	

Stopień drugi otrzymało uczniów 3, stopień trzeci 3, do egzaminu poprawczego przeznaczono 4.

Klasa VII.

Adamczak Tomasz	Michalicha Andrzej
Bajorek Kazimierz	Michalski Benedykt
Bałuciński Emil	Milanyecz Bazyli
Biela Kazimierz	Montag Mojżesz
Ciećkiewicz Adam	Osip Andrzej
Ciepły Andrzej	Pawlin Adam
Fast Hirsch	Reif Bolesław
Fecko Maryan	Sandig Hirsch
Krzywonos Jan	Segal Roman
Kudła Józef	Słupek Tomasz
Ledwos Antoni	Wikiera Eugeniusz
Lifschitz Maksymilian	Zawada Filip
Lorens Antoni	Zemanek Kazimierz
Margulies Dawid	Zmora Izidor

Stopień drugi otrzymało uczniów 3, stopień trzeci 1, do egzaminu poprawczego przeznaczono 9.

Klasa VIII.

Blumenfeld Ludwik	Cząstka Antoni
Borcowski Karol	Czepita Stanisław
Browiński Michał	Fuchs Meier

Gieleciński Bronisław
Graff Henryk
Hnatkowski Emilian
Hudyka Władysław
Imiela Andrzej
Kłosowski Stanisław
Maksymczuk Jan
Mathias Teodor
Muszyński Adam
Opioła Tadeusz
Paluch Ludwik

Pikulski Witalis
Schwarz Mojżesz
Schwarz Ozyasz
Socha Franciszek
Strzelecki Stefan
Strzelecki Władysław
Turko Karol
Wach Paweł
Witko Andrzej
Zarzycki Aleksy
Żmudziński Julian

Wynik egzaminu dojrzałości.

Egzamina dojrzałości składało

a) uczniów publicznych	. 26
b) eksternistów	. . . 1
razem	. 27

Z tych uznano

1) za dojrzałych z odznaczeniem

a) uczniów publicznych	. 9
b) eksternistów	. . . —

2) za dojrzałych

a) uczniów publicznych	. 13
b) eksternistów	. . . —

3) pozwolono przystąpić po wakacjach
do powtórnego egzaminu z jednego przedmiotu

a) uczniom publicznym	. 2
b) eksternistom	. . . 1
razem	. 25

4) reprobowano na rok

a) uczniów publicznych	. 2
b) eksternistów	. . . —

Egzamin dojrzałości złożyli: 1) Blumenfeld Ludwik, 2) **Borczowski Karol**, (z odzn.) 3) **Browiński Michał** (z odzn.), 4) Cząstka Antoni, 5) Fuchs Meier, 6) Graff Henryk, 7) Gieleciński Bronisław, 8) Hudyka Władysław, 9) Hnatkowski Emilian, 10) Imiela Andrzej, 11) **Kłosowski Stanisław** (z odzn.), 12) **Maksymczuk Jan** (z odzn.), 13) Mathiasz Teodor, 14) **Muszyński Adam** (z odzn.), 15) **Opiola Tadeusz** (z odzn.), 16) Paluch Ludwik, 17) Pikulski Witalis, 18) Schwarz Mojżesz, 19) **Socha Franciszek** (z odzn.), 20) **Strzelecki Stefan** (z odzn.), 21) **Strzelecki Władysław** (z odzn.), 22) Witko Andrzej.

Do wiadomości rodziców i opiekunów.

1. Wpisy uczniów tak publicznych jak i prywatnych na rok szkolny 1907/8 odbęda się do kl. I. dnia 31 sierpnia, do klas II—VII dnia 31 sierpnia od godziny 9—12 przed południem i od 3—5 popołudniu i dnia 1 września od 9—12 przed poł.

Uczniowie mają się zgłaszać do wpisu osobiście, w towarzystwie rodziców lub opiekunów i przedłożyć świadectwo z ostatniego półrocza.

2. Uczniowie **przybywający z innych zakładów**, muszą przedłożyć:

a) Metrykę chrztu lub urodzenia,

b) Świadectwo szkolne z ostatniego półrocza, opatrzone potwierdzeniem Dyrekcyi szkolnej, iż można ich przyjąć bez przeszkody w innym zakładzie.

c) Dekret uwolnienia od opłaty szkolnej, jeżeli takowy mają.

3. Uczniowie **zapisujący się do klasy I.** muszą przedłożyć:

a) Metrykę chrztu lub urodzenia na dowód, że już ukończyli 10 rok życia, albo ukończą go przed 1 stycznia 1908 r.

b) Świadectwo szkolne za ostatnie półrocze, jeżeli byli uczniami publicznymi, ewentualnie, zawiadomienie szkolne za 3 kwartał, jeżeli kończyli klasę czwartą szkół ludowych dopiero dn. 15 lipca.

c) Świadectwo lekarskie przebytej lub szczepionej ospy (względnie rewakcynacji).

Uczniowie katolicy prywatyści mają się wykazać świadectwem, wydanem przez katolickiego Duchownego z potwierdzeniem, że dany uczeń pobierał naukę religii w zakresie przepisany przez odnośne plany naukowe, tudzież odbywał praktyki religijne.

4. Uczniowie **nowo lub po przerwie wstępujący do klas dalszych**, t. j. II—VII. muszą się wykazać:

a) Świadectwem moralności za czas, przez który do szkoły nie chodzili,

b) Świadectwem szczepionej ospy,

c) Poddać się egzaminowi wstępnemu za złożeniem taksy egzaminacyjnej w kwocie 24 koron,

d) przedłożyć wyraźną fotografię własną zaopatrzoną na odwrotnej stronie potwierdzeniem przez władzę polityczną tożsamości osoby.

4. Każdy uczeń przyjęty składa przy wpisie 2 Kor. na zbiory naukowe. Uczniowie nowo wstępujący do zakładu płacą nadto takse wstępną w kwocie 4 Kor. 20 h.

Miedzy 1 a 15 lutego winien każdy uczeń złożyć po 1 K. na gry i zabawy szkolne.

6. **Oплата szkolna** w tutejszem gimnazyum wynosi 30 Kor. za jedno półrocze.

Uczniowie obowiązani do opłaty szkolnej, *muszą* ją złożyć z początkiem półrocza, a najpóźniej w przeciągu sześciu tygodni t. j. do 15-go października i do 1-go marca, markami szkolnemi, kupionemi w c. k. urzędzie podatkowym i naklejonymi na przepisanych blankietach, które uczeń otrzyma od Dyrekcyi bezpłatnie; w przeciwnym razie będą *bezw warunkowo* wydeleni z zakładu.

Uczniowie publiczni klas wyższych *mogą* *wnieść najdalej do 15 września i do 15 lutego* podanie o uwolnienie od opłaty szkolnej z dołączeniem świadectwa ubóstwa z roku bieżącego, wydanego przez gminę i urząd wyznaniowy. Podań *spóźnionych* lub nieopatrzonych w potrzebne dokumenty *Dyrekcya przyjmować nie może*.

Uczeń klasy I., który w dwóch pierwszych miesiącach nauki szkolnej, okaże w każdym przedmiocie *postęp dobry*, może otrzymać odroczenie opłaty szkolnej, to znaczy, iż z końcem I. półrocza, po uzyskaniu świadectwa stopnia I. i dobrych cenzur w pilności i obyczajach, będzie uwolnionym od opłaty szkolnej już od I. półrocza. Gdyby jednak otrzymał za I. półrocze świadectwo stopnia II. albo niedobrą cenzurę w obyczajach lub pilności, obowiązany będzie także za I. półrocze uiścić opłatę szkolną i to przed rozpoczęciem II. półrocza; inaczej nie będzie mu wydane świadectwo za I. półrocze. Podania o odroczenie opłaty, opatrzone w świadectwo ubóstwa należy, wnosić do Dyrekcyi, dopiero w czasie od 8. do 12. września.

Uczeń klasy I., który w ciągu pierwszych dwóch miesięcy nie okaże postępów dobrych w nauce, obyczajach i pilności, jest obowiązany złożyć opłatę *najpóźniej* do 1 grudnia.

7. Uczniowie gimnazjalni mają nosić przepisane **mundurki**. Mundurków, ani czapek innego koloru lub kroju, ani też części mundurków obok reszty ubrania odmiennego nosić nie wolno. Ubogim uczniom klasy I. może Dyrekcyja pozwolić narazie chodzić do szkoły w zwykłym ubraniu.

8. Zakład ściśle przestrzegać będzie, aby uczniów utrzymywali na **stancyach** tylko ci, którzy mają na to od Dyrekcyi Zakładu **Upoważnienie na piśmie**. Rodzice więc i opiekunowie przed umieszczeniem na stancyi powinni zasięgnąć wiadomości **w tym względzie** w Dyrekcyi, aby uniknąć niemiłych następstw, **mianowicie usunięcia ucznia ze szkoły, jeżeli do 8 dni nie zmieni pomieszkania**. Osoby chcące utrzymywać uczniów szkół średnich, mają w Dyrekcyi wyjednać sobie na to upoważnienie, przyczem otrzymają Regulamin drukowany, do którego mają się ściśle stosować, inaczej utracą prawo trzymania uczniów na stancyi.

9. Jest obowiązkiem rodziców i opiekunów często porozumiewać się ze szkołą o postępie i prowadzeniu się uczniów. Umyślnie w tym celu **w oznaczoną niedzielę** po nabożeństwie szkolnem, Panowie Profesorowie zgromadzają się w sali konferencyjnej i z całą gotowością udzielają stronom potrzebnych wiadomości. Tylko w styczniu i czerwcu z powodu nadchodzących klasyfikacyj, już się nie udziela wiadomości o postępie uczniów w nauce.

10. Nadto powinni rodzice i opiekunowie dokładnie zaznajomić się z „przepisami szkolnymi“, które każdy uczeń otrzymuje przy wpisie.

11. Egzamina wstępne do klasy I, odbędą się w r. 1907 8 przed feryami dn. 30 czerwca, lub 1 lipca, po feryach zaś dn. 1 i 2 września.

Egzamina wstępne do kl. II—VIII. można składać w I półroczu do dnia 10 września, w półroczu zaś II. w końcu stycznia lub 10 lutego i to do każdej klasy, (zatem i do kl. I.).

Egzamina poprawcze i uzupełniające odbywać się będą w dniu 2 względnie 3 września b. r.

W Jarosławiu, dnia 29 czerwca 1907.

Ignacy Rychlik
Dyrektor.

Dodatek.

Zakres wymagań przy egzaminie wstępnym do szkół średnich.
(Rozporządzenie Wysokiej c. k. Rady Szkolnej krajowej z dnia 26. kwietnia 1880 L. 6995.)

a) Z religii należy wymagać wiadomości, których z terazniejszego rozkładu nauki nabyć powinien uczeń w pierwszych czterech latach obowiązkowej nauki szkolnej w szkołach cztero-klasowych.

b) z języka wykładowego: czytanie płynne i wyraziste, objaśnianie odczytanych ustępów pod względem treści i związku myśli; opowiadanie treści większymi ustępami; znajomość części mowy, odmiana imion i czasowników, znajomość zdania pojedynczego, rozszerzonego i rozbiór jego części składowych pod względem składni zgody i rzędu, poprawne napisanie dyktatu z zakresu pojęć znanych uczniom, z uwzględnieniem głównych zasad interpunkcyi;

c) z języka niemieckiego: czytanie płynne i zrozumiałe; znajomość odmiany rodzajników, rzeczowników, przymiotników i zaimków (osobistych, dzierżawczych, wskazujących i względnych), odmiana słów posiłkowych i czasowników słabych we wszystkich formach strony czynnej i biernej, tudzież odmiana najwykleszych czasowników mocnych; zasób wyrazów z zakresu pojęć uczniom znanych; poprawne napisanie łatwego dyktatu, którego treść przed podyktowaniem poda się uczniom w języku wykładowym;

d) z rachunków: pisanie liczb do miliona włącznie; biegłość w czterech działaniach liczbami całkowitemi; pewność w tabliczce mnożenia, znajomość miar metrycznych.

Do sali, gdzie się odbywa egzamin nie mają wstępu obce osoby.

Niedostateczny postęp w jednym przedmiocie egzaminu, usuwa ucznia na cały rok od przyjęcia go w jakiejkolwiek szkole średniej.

- 1886 14. Kazimierz Bryk: O najodpowiedniejszych tablicach logaryt. w nauce matematyki w szkołach realnych, str. 18.
15. Andrzej May: Zestawienia spostrzeżeń meteorologicznych w Jarosławiu, str. 9.
- 1887 16. Władysław G. Zbierzchowski: O liczbie kierunkowej w nauce matematyki w szkole średniej, str. 33.
17. Andrzej May: Zestawienie spostrzeżeń meteorologicznych w r. 1896, str. 5.
- 1888 18. Dr. Tadeusz Mandybur: Ślady wpływu satyryków rzymskich na polskich, str. 32.
19. Andrzej May: Zestawienie spostrzeżeń meteorologicznych, str. 33.
- 1889 20. Dr. Tadeusz Mandybur: Krzysztof Opaliński jako pisarz satyryczny, str. 93.
21. Andrzej May: Zestawienie spostrzeżeń meteorologicznych.
- 1890 22. Ignacy Rychlik: Historia szkoły realnej w Jarosławiu.
- 1891 23. Dr. Tadeusz Madrybur: Lukiana z Samosaty „Timon czyli odludek“.
- 1892 24. Franciszek Chowaniec: „De enuntiatorum quae dicuntur subiecto carentium usu Thucidideo“.
- 1893 25. Ignacy Rychlik: Kościół Kollegiaty Wszystkich Świętych w Jarosławiu.
- 1894 26. Aleksander Frączkiewicz: Fasti Propertiani.
- 1895 27. Józef Szydłowski: Układ symetryczny części dyalogicznych w Elektrze Eurypidesowej.
- 1896 28. Dr. Antoni M. Kurpiel: Polityczne i społeczne przekonania Ign. Krasickiego.
- 1897 29. Bronisław Świba: De Adelphis Terentianis.
- 1898 30. Artur Passendorfer: Polityczna działalność Maurycego Mochnackiego na emigracji, str. 64.
- 1899 31. Artur Passendorfer: Trzy tysiące systematycznie uporządkowanych tematów, str. 40.
- 1900 32. Dr. W. Wasung: Katalog biblioteki nauczyc. Część I.
- 1901 33. „ „ „ „ „ „ II.
- 1902 34. Józef Janiów: Dyfuzja gazów i par.
- 1903 35. Ignacy Rychlik: Kościół i Klasztor PP. Benedyktynów w Jarosławiu.

- 1886 14. Kazimierz Bryk: O najodpowiedniejszych tablicach logaryt. w nauce matematyki w szkołach realnych, str. 18.
15. Andrzej May: Zestawienia spostrzeżeń meteorologicznych w Jarosławiu, str. 9.
- 1887 16. Władysław G. Zbierzchowski: O liczbie kierunkowej w nauce matematyki w szkole średniej, str. 33.
17. Andrzej May: Zestawienie spostrzeżeń meteorologicznych w r. 1896, str. 5.
- 1888 18. Dr. Tadeusz Mandybur: Ślady wpływu satyryków rzymskich na polskich, str. 32.
19. Andrzej May: Zestawienie spostrzeżeń meteorologicznych, str. 33.
- 1889 20. Dr. Tadeusz Mandybur: Krzysztof Opaliński jako pisarz satyryczny, str. 93.
21. Andrzej May: Zestawienie spostrzeżeń meteorologicznych.
- 1890 22. Ignacy Rychlik: Historia szkoły realnej w Jarosławiu.
- 1891 23. Dr. Tadeusz Madrybur: Lukiana z Samosaty „Timon czyli odludek“.
- 1892 24. Franciszek Chowaniec: „De enuntiatorum quae dicuntur subiecto carentium usu Thucidideo“.
- 1893 25. Ignacy Rychlik: Kościół Kollegiaty Wszystkich Świętych w Jarosławiu.
- 1894 26. Aleksander Frączkiewicz: Fasti Propertiani.
- 1895 27. Józef Szydłowski: Układ symetryczny części dyalogicznych w Elektrze Eurypidesowej.
- 1896 28. Dr. Antoni M. Kurpiel: Polityczne i społeczne przekonania Ign. Krasickiego.
- 1897 29. Bronisław Świba: De Adelphis Terentianis.
- 1898 30. Artur Passendorfer: Polityczna działalność Maurycego Mochnackiego na emigracji, str. 64.
- 1899 31. Artur Passendorfer: Trzy tysiące systematycznie uporządkowanych tematów, str. 40.
- 1900 32. Dr. W. Wasung: Katalog biblioteki nauczyc. Część I.
- 1901 33. „ „ „ „ „ „ II.
- 1902 34. Józef Janiów: Dyfuzja gazów i par.
- 1903 35. Ignacy Rychlik: Kościół i Klasztor PP. Benedyktynów w Jarosławiu.

- 1904 36. Kazimierz Piątkowski: Wskazówki do zbierania motyli.
- 1905 37. Miecz. Dąbrowski: Przekład polski pierwszej politycznej mowy Demostenesa i program jaki w niej mówca rozwija.
- 1906 38. Józef Kantor: Stanisław Słupski, szkic biograficzno-literacki.
- 1907 39. M. Dąbrowski: Wspólne cechy w układzie i treści mów pogrzebowych znanych pod imieniem Demostenesa, Lysiasa i mowy pogrzebowej, którą w swem dziele historycznem podaje Tucydides.
-

Język łaciński. Samolewicz, Zwięzłe gramatyka języka łacińskiego Wyd.1—5. Lwów 1903. Opr. 1 K. — Steiner i Scheindler, Ćwiczenia łacińskie dla II. klasy oprac. przez A. Frączkiewicza i F. Próchnickiego 1905. Opr. 2 K.

Język polski. Małecki, Gramatyka języka polskiego szkolna. Wyd. 9. i 10. Lwów 1905. Opr. 2 K. 40 h. — Próchnicki i Wójcik, Wypisy polskie dla II. kl. Wyd. 3. Lwów 1905. Opr. 1 K. 80 h.

Język niemiecki. German i Petelenz, Ćwiczenia niemieckie dla II. klasy. Wyd. 4. Lwów 1904. Opr. 2 K. 20 h.

Geografia i Historia powszechna. Baranowski i Dziedzicki, Geografia powszechna w opracowaniu Dr. Eug. Romera. Wyd. 11. Lwów 1906. Opr. 2 K 80 h. — Semkowicz. Opowiadania z dziejów powszechnych. Część I. Wyd. 2. Lwów 1901. Opr. 2 K.
Wydanie III. w druku.

Matematyka. Ignacy Kranz, Arytmetyka i Algebry. Część I. na kl. I. II. Kraków 1904. Opr. 2 K. — Jamrógiewicz, Geometrya pogładowa. Wyd. 1—3. Lwów 1901. Opr. 2 K.

Historia naturalna. Nussbaum-Wiśniowski, Wiadomości z zoologii dla niższych klas szkół średnich. Lwów 1904. — Rostafiński, Botanika szkolna dla klas niższych. Wyd. 1-5. Kraków 1904. 2 K. 30 h

K L A S A III.

Religia. Ks. Dąbrowski, Historia biblijna zakonu nowego. Wyd. 1—3. Stanisławów 1902. Opr. 1, K 60 h.

A. Toroniskij, Istoryja biblijna nowoho zawita. Wyd. 1. i 2. Lwiw 1901. Opr. 1 K. 60 h.

Język łaciński. Samolewicz-Sołtysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. Wyd. 8. Lwów 1906. Opr. 2 K. 40 h. — Próchnicki, Ćwiczenia łacińskie dla klasy III. Wyd. 2—4. Lwów 1903. Opr. 1 K. 60 h. — Cornelius Nepos — Kłaka.

Język grecki. Ćwikliński: Gramatyka języka greckiego. Wyd. 3. Lwów 1902. Opr. 3 K. 40 h. — Taborski-Winkowski, Ćwiczenia greckie. Lwów 1905. Wyd. II. Opr. 3 K. 40 h.

Język polski. Małecki, Gramatyka języka polskiego szkolna. Wyd. 9—10. Lwów 1906. Opr. 2 K. 40 h. — Czubek-Zawiliński, Wypisy polskie dla III. klasy. Lwów 1904. Wyd. 2. Opr. 2 K.

- Język niemiecki.** German i Petelenz, Ćwiczenia niemieckie dla kl. III. Wyd. 3. Lwów 1902. Opr. 2 K. 40 h. — Jahner Deutsche Grammatik. Wyd. 2. Lwów 1903. Opr. 2 K. 20 h.
- Geografia i Historia powszechna.** Baranowski i Dziedzicki, Geografia powszechna. Wyd. 6-9. Lwów 1902. opr. 2 K. 80 h. — Semkowicz, opowiadania z dziejów powszechnych. Część II. Wyd. 1—2. Lwów 1905. Opr. 2 K. — Rawer, Dzieje ojczyste. Wyg. 1—3. Lwów 1904. Opr. 2 K.
- Matematyka.** Ignacy Kranz, Arytmetyka i Algebra. Część II. Kraków 1904. Opr. 1 K. 80 h. — Jamrógiewicz, Geometria pogładowa. Wyd. 2—3. Lwów 1901. Opr. 2 K.
- Fizyka.** Kawecki i Tomaszewski, Fizyka dla niższych klas szkół średnich. Wyd. 4—5. Kraków 1906. Opr. 2 K.
- Historia naturalna.** Wiśniowski, Wiadomości z mineralogii dla klas niższych. Lwów 1903. Opr. 1 K. 60 h.

KLASA IV.

- Religia.** Ks. Jougan, Liturgia. Wyd. 1—3. Lwów 1906. Opr. 1 K. 40 h.
A. Toroński, Liturgia. Wyd. 2. Lwów 1898. Opr. 1 K. 60 h.
- Język łaciński.** Samolewicz-Softysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. Wyd. 8. Lwów 1901. Opr. 2 K. 40 h. — Próchnicki, Ćwiczenia łacińskie dla klasy IV. Wyd. 1—3. Lwów 1905. Opr. 2 K. — Caesar, Commentarii de bello Gallico. Ovidius Wyd.
- Język grecki.** Ćwikliński, Gramatyka języka greckiego. Wyd. 3. Lwów 1902. Opr. 3 K. 40 h. — Taborski-Winkowski, Ćwiczenia greckie. Lwów 1905. Wyd. II. Opr. 2 K. 80 h.
- Język polski.** Małecki, Gramatyka języka polskiego szkolna. Wyd. 9 i 10. Lwów 1906. Opr. 2 K. 40 h. — Czubek-Zawiliński, Wypisy polskie dla IV. klasy. Wyd. 2. Lwów 1906. Opr. 2 K. 40 h.
- Język niemiecki.** German-Petelenz, Ćwiczenia niemieckie dla IV. klasy. Wyd. 3. Lwów 1905. Opr. 2 K. 60 h. — Jahner, Deutsche Grammatik. Lwów 1903. Wyd. 2. Opr. 2 K. 20 h.
- Geografia i Historia powszechna.** Semkowicz, Opowiadania z dziejów powszechnych. Część III. Wyd. 2. Lwów 1899. Opr. 2 K. — Benoni-Majerski, Geografia austr.-węgierskiej monarchii. Wyd. 5. zmienione i przerobione przez Bolesława Baranowskiego. Lwów 1906. Opr. 1 K. 20 h.

Rawer, Dzieje ojczyste. Wyd. 1—3. Lwów 1904. Opr. 2 K.

Matematyka. Ignacy Kranz, Arytmetyka i Algebra. Część II. Kraków 1904. Opr. 1 K. 80 h. — Jamrógiewicz, Geometrya poglądowa. Wyd. 2. i 3. Lwów 1901. Opr. 2 K.

Fizyka. Kawecki i Tomaszewski, Fizyka dla niższych klas szkół średnich. Wyd. 3—4. Kraków 1904. Opr. 2 K.

KLASA V.

Religia. Ks. Jeż. Nauka wiary. Część I. Kraków 1899. Opr. 2 K.
A. Torońskij, Dohmatyka fundamentalna i apologetyka dla klas. wyższych. Lwów 1893. Opr. 2 K.

Język łaciński. Livius. Wyd. Majchrowicz. Opr. 1 K. 40 h. — Ovidius. — Wyd. Skupniewicz. — Samolewicz-Sołtysik, Samolewicz-Sołtysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. Wyd. 5—7. Lwów 1901. Opr. 2 K. 40 h.

Język grecki. Fiderer, Chrestomatya z pism Xenofonta. Wyd. 1—3. Lwów 1902. Opr. 2 K. 40 h. — Homera Iliada. Cz. I. Wyd. Sołtysika. — Ćwikliński, Gramatyka języka greckiego. Wyd. 3. Lwów 1902. Opr. 3 K. 40 h.

Język polski. Próchnicki, Wzory poezyi i prozy. Wyd. 3. Lwów 1906. Opr. 3 K.

Język niemiecki. Julius Ippoldt und Adolf Stylo, Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen der galizischen Mittelschulen. I. Teil. V. Klasse. Lwów 1905. Opr. 4 K.

Geografia i Historia powszechna. Zakrzewski, Historia powszechna. Część I. Wyd. 1—4. Kraków 1902. Opr. 2 K. 40 h.

Matematyka. Dziwiński, Podręcznik arytmetyki i algebry dla klas. wyższych. Wyd. 3. Lwów 1906. Opr. 4 K. — Mocnik-Maryniak, Geometrya dla wyższych klas. Wyd. 5. i 6. Lwów 1906. Opr. 4 K.

Historia naturalna. Wiśniowski, Zasady mineralogii i geologii. Wyd. 1 i 2. Lwów 1906. Opr. 3 K. — Rostafiński, Botanika szkolna dla klas wyższych. Wyd. 2 przerobione. Kraków 1906. Opr. 3 K.

KLASA VI.

Religia. Ks. Jachimowski, Dogmatyka szczegółowa. Wyd. 1 i 2. Lwów 1899. Opr. 2 K. 60 h.

- A. Toroński, Dogmatyka czastna dla wyższych klas. Lwów 1895. Opr. 2 K.
- Język łaciński.** Sallustius, Wyd. Kornitzer-Sołtysik: Bellum Jug. Vergilius, Wyd. Eichler-Rzepiński: Pisma Cicero. Wyd. Kornitzer-Sołtysik: or. in Catilinam. Samolewicz-Sołtysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. Wyd. 5-7. Lwów. Opr. 2 K. 40 h.
- Język grecki.** Fiderer, Chrestomatya z pism Xenofonta. Wyd. 1-3. Lwów 1902. Opr. 2 K. 40 h. — Homera Iliada. Cz. I. i II. Wyd. j. w kl. V. Herodot. Wyd. Terlikowski. Ćwikliński, Gramatyka języka greckiego. Wyd. 3. Lwów 1902. Opr. 3 K. 40 h.
- Język polski.** Tarnowski i Wójcik, Wypisy polskie. Cz. I. Wyd. 3. Lwów 1903. Opr. 3 K. 30 h.
- Język niemiecki.** Dr. J. Ippoldt u. A. Stylo. Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen der galiz. Mittelschulen II. Teil VI. Klasse. Lwów 1906. Opr. 4 K.
- Geografia i Historia powszechna.** Zakrzewski, Historia powszechna. Część I. Wyd. 1-4. Kraków 1802. Opr. 2 K. 40 h. — Zakrzewski, Historia powsz. Część II. Wyd. 1-4. Kraków 1906. Opr. 2 K. 40 h. — Zakrzewski, Historia powsz. Cz. III. Kraków 1903. Wyd. 1-2. Opr. 2 K. 80 h. — Lewicki, Zarys dziejów Polski i krajów ruskich. Wyd. 1-3. Kraków 1901. Opr. 2 K.
- Matematyka.** Kostecki, Algebra dla wyższych klas. Lwów 1902. 4 K. 50 h. — Mocnik-Maryniak, Geometria dla wyższych klas. Wyd. 3-5. Lwów 1902. Opr. 4 K. — Kranz, Logarytmy. Kraków. 1902. 1 K. 20 h.
- Historia naturalna.** Petelenz, Zoologia dla klas wyższych szkół średnich. Wyd. 1-2. Lwów 1900. Opr. 3 K.

K L A S A VII.

- Religia.** Ks. Szczeklik, Etyka katolicka, Wyd. 3. Tarnów 1903. Opr. 1 K. 80 h.
Dorożyński, Etyka. Lwów 1904. 2 K.
- Język łaciński.** Cicero, Wyd. j. w kl. V. Vergilius. Wyd. j. w kl. V. Samolewicz-Sołtysik, Gramatyka języka łacińskiego. Wyd. 5-7. Lwów 1901. Opr. 2 K. 40 h.

- Język grecki.** Hommera *Odyssea*. Wyd. Christ-Jezienicki. Demostenes, Wyd. Wotke Schmidt. Ćwikliński, Gramatyka języka greckiego. Wyd. 3. Lwów 1902. Opr. 3 K. 40 h.
- Język polski.** Wypisy polskie Tarnowskiego i Wójcika. Część I. Wyd. 3. Lwów 1903. Opr. 3 K. 30 h. — Wypisy polskie Tarnowskiego i Próchnickiego. Część II. Wyd. 3. Lwów. 1906. Opr. 3 K. 60 h.
- Język niemiecki.** Petelenz-Werner, *Deutsches Lesebuch für die VII. Klasse*, Lwów 1893. Opr. 3 K. 30 h.
- Geografia i Historia powszechna.** Zakrzewski, *Historia powszechna*. Cz. III. Kraków 1903. Wyd. 1-2. Opr. 2 K. 80 h. — Lewicki, *Zarys dziejów Polski i krajów ruskich*. Wyd. 1-3 Kraków 1901. Opr. 2 K.
- Matematyka.** Kostecki, *Algebra dla wyższych klas*. Lwów 1902 4 K. 50 h. — Kranz, *Zbiór zadań matematycznych dla klas wyższych*, Kraków 1905. Wyd. 1. i 2. 3 K. 50 h. — Kranz, *Logarytmy*. Kraków 1900. Opr. 1 K. 20 h.
- Fizyka.** Kawecki i Tomaszewski, *Fizyka dla wyższych klas*. Wyd. 3. i 4. Kraków 1906. Opr. 3 K. 40 h. — Tomaszewski, *Chemia*. Wyd. 2-4. Kraków 1906. Brosz. 70 h.
- Propedeutyka filozoficzna.** Nuckowski, *Początki logiki ogólnej*. 1903. Opr. K.

VIII. KLASA.

- Religia.** Ks. Jougan, *Historia kościoła katolickiego*. Wyd. 1 i 2. Lwów 1900 Opr. 2 K.
— Wapler-Stefanowycz, *Historia chryst. katolickojej cerkwy* Opr. 2 K.
- Język łaciński.** Horatius, Wyd. Dolnicki-Librewski. — Tacitus, Wyd. Weisner-Staromiejski. — Samolewicz-Softysik, *Gramatyka języka łacińskiego*. Część II. Wyd. 5—7. Lwów 1901. Opr. 2 K. 40 h.
- Język grecki.** Pleton, Wyd. Wotke-Lewickiego. — Sofokles, Wyd. Majchrowicza. — Homera *Odyssea*, j. w kl. VII. — Ćwikliński, *Gramatyka języka greckiego*. Wyd. 3. Lwów 1902. Opr. 3 K. 40 h.
- Język polski.** Wypisy polskie Tarnowskiego i Próchnickiego. Część II. Wyd. 1—2. Lwów 1906. Opr. 3 K. 60 h.

Język niemiecki. Petelenz-Werner, Deutsches Lesebuch für die VIII. Klasse. Lwów. 1894. Opr. 4 K. 40 h.

Geografia i Historia powszechna. Głabiński-Finkel, Historia i statystyka austriacko-węgierskiej monarchii. Wyd. 1—2. Lwów 1904. Opr. 2 K. — Lewicki, Zarys dziejów Polski i krajów ruskich. Wyd. 1—3. Kraków 1901. Opr. 2 K.

Matematyka. Kostecki, Algebra dla wyższych klas. Lwów 1902. Opr. 4 K. 50 h. Mocnik-Maryniak, Geometria dla wyższych klas, Wyd. 3—5. Lwów 1902. Opr. 4 K. — Kranz, Zbiór zadań matematycznych dla klas wyższych. Kraków 1905. Wyd. 1 i 2. Kranz, Logarytmy. Kraków 1900. 1 K. 20 h.

Fizyka. Kawecki i Tomaszewski, Fizyka dla wyższych klas szkół średnich. Wyd. 3 i 4. Kraków 1906. Opr. 3 K. 40 h.

Propedeutyka filozoficzna. Ks. Pechnik, Zarys psychologii, Kraków 1895. Opr. 2 K.

Język niemiecki. Petelenz-Werner, Deutsches Lesebuch für die VIII. Klasse. Lwów. 1894. Opr. 4 K. 40 h.

Geografia i Historia powszechna. Głabiński-Finkel, Historia i statystyka austriacko-węgierskiej monarchii. Wyd. 1—2. Lwów 1904. Opr. 2 K. — Lewicki, Zarys dziejów Polski i krajów ruskich. Wyd. 1—3. Kraków 1901. Opr. 2 K.

Matematyka. Kostecki, Algebra dla wyższych klas. Lwów 1902. Opr. 4 K. 50 h. Mocnik-Maryniak, Geometria dla wyższych klas, Wyd. 3—5. Lwów 1902. Opr. 4 K. — Kranz, Zbiór zadań matematycznych dla klas wyższych. Kraków 1905. Wyd. 1 i 2. Kranz, Logarytmy. Kraków 1900. 1 K. 20 h.

Fizyka. Kawecki i Tomaszewski, Fizyka dla wyższych klas szkół średnich. Wyd. 3 i 4. Kraków 1906. Opr. 3 K. 40 h.

Propedeutika filozoficzna. Ks. Pechnik, Zarys psychologii, Kraków 1895. Opr. 2 K.

